

שארית לח"א אות א ציון

כל הנשאר בציון והנותר בהגרות, מנחם ציון שלא הבאתי שם במקומי מיראת האריות, מאם מקום אגרנו החסרון להגנה, ונרחיב פה מקום ומלאנה, להביא לבית ישראל למנה, ור' שוכן מעונה, ינהלנו לציון ברנה, אמן:

אבי (כ"ר פ' ל"ח), יכן מצינו דהשבמים אמרו לפני יעקב אביהם שמע ישראל אבינו ע"ש בחי' מהר"ו וואלי לשין תפלה שאני וכדמצינו בשלמה הדוכיור בתפלתו שם דוד אביו זה ח' פעמים בפני כל קהל ישראל (מלכים ח' ח') וכ"ן בודאי כדי לשנות מאדם אחר הוא, דאלו קורא אותו ר' ינאי ר' יחזקאל דאז כמו זר נחשבו דאבא במקום רבי הוא עומד כנ"ל, (ומ"ס צנרכות ה' ע"ב ח"א ח' דר"ח בר' חננ' הכי חר"ח בר' חננ' וכו' ז"ל הכי חר"ח חר"ח ע"ס צננה' הנאמן מהר"ף ז"ל ועמו"ק כ"ג ע"ח) ולפי"ז ל"ק כ"כ קושי' המחבר בסמוך על הרב מענה לשון דאיך קרי ר"י לאביו בשמו אבא חלפתא ע"ש והרי כ' אדוני משה כלאם ע"ש גם מצינו דרדקדקו לשנות בהוספה אות א' כמו בר לואי בריב"ל וכן בר לקושא ברשב"ל ואולי י"ל קצת צבונה רש"י אר"י מעשה באבא חלפתא וכו' שבת (ר"פ כ"כ) ופרש"י אבא של ר"י חלפתא שמו והשמיעני דלא נטעה לומר דשמו ה' אבא חלפתא, וכ"ה אבתי יקשה דיותר הול"ל חלפתא אבא כנ"ל ואולי ה' חלפתא רק הוספת הש"ס ור"י בעצמו ל"א רק אבא לבד ומה נעמו לפי"ז גם דברי רש"י (חגיגה ט"ז) אר"י סח לי אבא אלעזר פרש"י כך שמו ע"ש, וקמ"ל בזה דלא נטעה לומר דאלעזר ה' אביו של ר"י, או י"ל דקמ"ל דה' נקרא בכ' שמות עצמיית והוא יוצא פ"א מן הכלל של הנ"ב הנ"ל ואולי כל עיקר האי כלל רק על התנאים שבמשנה וברייתא קאי וזלת האמוראים כמו אבא הושעיא איש טריא (ב"ר פ"ח) משא"כ ישע"י איש מוריא הוספתא סוף ב"ק ולפי"ז ל"ק קושי' הרד"ל שם ואולי גם שילא מרי הנ"ל יוצא מן הכלל הנ"ל וכן בנימין אלכסנדרו מ"ר אמור (פ"ג) וע"ל דש"ה דשם אלכסנדרו ל"ה רק שם התואר או שם משפחה ול"ק ג"כ ממשו"ל דלא מסקי' בשם רשע:

(ח) בסי' א' אבא ועשו"ת נו"ב מדו"ת (חו"מ ק"ט) שב' דכל התנאים שהוזכרו בכ' שמות כמו אבא שאול אבא יוסי אוי שם אבא אינו שם העצם רק לשון חשיבות הוא ע"ש, (והרמב"ם נהקדמתו לזרעים כ' בלשון הזה רבי חלק השמות לג' מעלות, הנכבד קראו בשמו כמו הלל וסמאי, ולמטה ממנו בשם רבן רבן גמליאל ולמטה ממנו בשם רבי כמו ר"מ ור"י ור"י ומנה אנסו המעלה הזאת גם בשם אבא כמו אבא שאול ע"ס, וברש"י צרכות ט"ו ד"ה אבא פלוגית וכו' וכסו"ת זכר ישע"י וצננה' בית שאול על משניות מנחות פ"א מ"ה ע"ס) ויש להביא קצת ראי' לזה על דלא מצינו שם הנא דישמש בשמות שתיים, ועוד דלא משתמיט בשום מקום לקרותם ר' אבא יוסי ר' אבא שאול (וכן לגי' הר"ס חננ' חגיגה צרכות מ"ז ע"ס) א"ו דאבא גופא עומד ומשמש תחת שם רבי וע"כ הקדומו תמיד לשם העצם וכן אבא מרי מרי שמו כמ"ש בסה"ד אות מ' ולא כמ"ש בס' היוחסין ע"ש וזלת שם שילא מרי (שנת ל"ג) יותר טוב לומר דמרי רק שם הכבוד הוא והוא אחריו מלומר דה' נקרא בשמות שתיים וכנ"ל וכן מצינו ברבות אבא יודן דאנטוכיא אבא יודן רמאי (ויק"ר פ"ה) ולפי"ז ל"ק כ"כ ע"ס היוחסין מקה"ר פ"א ע' ח' הרד"ל שם ואך מצינו לפעמים שם א' מורכב משתיים כמו ר"ג בן אליהו (עדות פ"י) דהוא כמו אלי' נתן וכן מ"ב, וצע"ק מירמ"י (כ"ז כ') אלנתן ע"ש ואולי הוסיפו יו"ד משום שר"י ועד"ש יעב"ן בשם אלכסנדרו במגדל עוז ה' מילה ע"ש: ואמנם כבן מצינו להיפך, להקדים שם העצם לחי' אבא כמו מי נתן לינאי אבא בר כוהני (נטיין י"ד) אר"י חלפתא אבא (צרכות ג' באלכו) כדון מברך יחזקאל אבא ירושלמי (פ' הוה"ה) אלו ה' יוחאי אבא (מ"ס מעילה) וכן במדרש איבו אבא נשא פ"ב ועד"ז מצינו בלשון המקרא פחד יצחק אבי חסדי דוד

שארית

לח"א א'

ציין

קמו

זכהרבה חכמים מצינו שהחמירו ע"ע
שלא להזכיר אפי' שם זקנם
מפני הכבוד כמו א"ר משרשיא מ"ט
דאבוה אבא (סנהדרין ע"ו) וערשי' מכות
י"ב דיה"ג וכו' (סוטה מ"ט) ד"ה בר
ברתך אנא וכו' ע"ש ואולי בשביל זה
דקדק יעקב אבינו ע"ה ואמר הידעתם
את לבן בן נחור ולא בן בתואל ועשו"ה
תשובה מאהבה סי' קע"ח ע"ש ודו"ק:
(3) **שם** מ"מ דרך חשיבות א"ל אבא
ולא שהי' קורא לו בשמו ח"ו
וכו' ואני ברנליו אעבורה להביא ראי'
לדבריו מלשון היש"ש פ"ק דקידושין סי'
ס"ה וז"ל דהרא"ש שהביא כ"פ רבו
מהר"ם בשמו כדי להודיע בשם מי אמר
הלכה זו, ולא די כשהי' אומר רק מורי לבד
דכמה רבותיו הי' לוף ומ"ש המור כ"פ
אבי הרא"ש אע"פ דכאן הי' די בתי'
אבי לבד משום דלשון חשיבות הוא ראש
לישראל ע"ש, וסמוכות לזה הבאתי עוד
מש"ם ברכות אר"י אתבר חצבי' דר"ג
(ברכות כ"ג) ע"ש ואע"פ דר"י הי' תלמידו
דר"ג, וכן אר"ה וימנא חדא הוה קאימנא
קמי' דרבא (סס ק"ד) ע"ש וידוע דר'
המנונא תלמידו דרבא הי', וכן כי נח
נפשי' דרב אולי תלמידו וכו' ק"ס ראב"א
וכו' נח נפשי' דרב (סס מ"ג) ועוד
בהרבה מקומות בש"ס כזה אין מספק,
א"ו כנ"ל ואולי יש לדמותו למ"ש הפ"ת
יו"ד ר"ס ר"מ, באם שואלי"ם הלכו בו,
בן מי זה העלם אי מוהר להשיבו כדי
להודיע להדיא מי הוא זה בן ר' פלוני
אני ע"ש וראי' ברורה לזה מברכות י"ח
דשמואל אזל אבצר מות ואמר בעי'
אבא בר אבא אחור דשמואל ע"ש, וכן
בזוהר לך ששאלו לרשב"י אנה בר יוחאי
וא"ל אנא בר יוחאי ע"ש, ואע"פ שהי'
די להשיבם מלת אנא לבד, וכן אמרו ז"ל
איזהו אפיקורם הקורא לרבו בשמו
(סנהדרין פ' חלק) ופרש"י שאומר פלוני
ואינו אומר רבי ע"ש הרי לפניך דלהזכיר
בשמו מוהר כשהוסיף גם מלת רבי ועד"מ
יו"ד סי' רמ"ב סק"ו ע"ש, (ועמ"ש נתי'
הרש"ט צ"ר פ"ה סק"ט) ובל אמנע
מלהעלות כאן דבר נחמד מ"ש הגאון
כעל הפלאה ע"פ למה זה תשאל לשמי
הוא פלאי עפמ"ש ביו"ד (רמ"ג סט"ו)
דאסור לקרות בשמו של רבו אם הוא
פלאי ועפמשחז"ל עי"פ ויהלך חנוך וגו'

דנעשה שר העולם והוא מ"מ ששמו
כשם רבו, לז"א והוא פלאי אחרי ששמו
כשם רבו אין לו להזכיר שמו ודפח"ח:
ובעיקר דקדוק היש"ש על הרא"ש והמור
הי' דלק"מ דשי"ה דל"ה מפורש
שםם להדיא ורק ממונה ברמו ובר"ה
כמו מהר"ם והרא"ש דזה ודאי מוהר
ואין כאן בית מחוש כלל, וגרולה מו
מצינו ברבינו אלחנן בעל התוס' כשהביא
דברי אביו כ' בסתם כ' ר"י או מפרש
ר"י (ע' קוה"ד צטלי תוס' סוף לוח א') נסס
ס' התרומה) וכן הרא"ה בס' החינוך
כשהביא דברי רבו הרמב"ן ז"ל הביא
בסתם כ' הרמב"ן ז"ל וכן בטור מצינו
כשהביא זקנו כ' בסתם כ' הרמב"ן ול"א
וקני הראב"ן, ועי"ל דבכתב ודאי מוהר
אף בשמו מפורש וכדמצינו בחז"ל שלח
להו מיני אמי בר נתן תורה יוצאה לכל
ישראל וכן הרמב"ם פתח ספרו פי'
המשנה בזה"ל אני משה בר מימון הספרדי
והראב"ע בפ"י התורה אני אכרהם בן
עזרא וכדומה, ול"ד למ"ש ז"ל דלא
חשוד אינש לשווייא לשמא דאבוה סימנא
ע"ש, ועמ"ש בעל כנה"ג דאפי' לענין
אמירת ז"ל באביו ורבו בכתב א"צ ע"ש
וברש"י גיטין ד"ה והלכתא וכו' ע"ש,
ורבינו גרוך בעל ס' החכמה השביל
בחכמה לקרותו לרבו רבינו אפרים בשם
רבינו יקיר (ע"ש רבינו יקיר לי אפרים)
דמחמיר ע"ע הי' שלא לקרותו בשמו אף
בכתב או בר"ת וע"ס כסא אליהו יו"ד
סי' רמ"ב מ"ש בזה באריכות בשם בעל
פר"ד וס' אור יקרות ושו"ת הלק"ט ע"ש:
ובמק"א כתבתו ראולי בשביל מעם זה
צוה רבינו יהודה החסיד לבניו
אחריו דלא ישרכו א' מבניהם במקום
דשם הכלה כשם חמותה (ויס מדקדקין
אף נסס החסן כסס חמיו וכן נשמות המחוטנת
והמחיתניס שלל יהי' טוויס) משום דרוב
פעמים המה שוכנים ביחד ובבית א'
יאכל ואזיהי' אסור לקרות לאשהו בשמה
בפני אמו וכן האשה בשמו בפני אבי'
משום כבודם וכמ"ש בש"ע (יו"ד ר"ס
ר"ח) וכענין זמ"ש בערוך דשם העצמי
של אביו הי' נחמני ורבה משום דל"ר
לקרותו בשם אביו קראו אביו וע' חו'
הרש"ש (צ"ר פ"ה) ועמ"ש בס' מגדל
עוז ליעב"ץ בטעם צואת ר"י חסיד דלא
יקרא איש מצדעו לבניהם יודא או שמואל
משום

משום דשם החסיד ואביו כך הי' ע"ש, ועי"ל בטעם שמות המחותנת והמחותנים משום דרוב פעמים קורין שם בניהם ובנותיהם ע"ש אביהם ואמם כידוע וכשיקרה פ"א כשמת אביו או אמו וחמיו וחמותו עודנו בחיים (או להיפך) ונולד לו בן או בת והוא רוצה לקרותו ע"ש אביו ואמו דוקא ואז אשתו איננה מסכמת לזה דעי"ז פוגע בכבוד אבי' ואמה כידוע וזה גורם קטטה ומריבה וכאשר ראיתי כזאת בעיני כ"פ ואכמ"ל יותר ועוד חזון למועד :

(ג) **שם** כהנה' מ"ץ סי' ב' ואמרתי להעתיק כאן בקצור מ"ש הגאון מהרא"ז מרגליות בפי' הירושלמי וז"ל ר"ח נפיק לקרייתא חזי דקמחללי מעצרתא אמר למחר אכתוב בפתקא א"ת עצרת תהי' לכם אלא תחיה לכם דצ"ע מדוע לא דרש להו כפרקא דרש"ז ע"ז היכף ומיד, ואמר הוא ז"ל עפמשז"ל במס' מגילה דכ"ד א"ל ר"ח לר"ש ב"ר אלמלא אתה לוי פסול אתה מן הדוכן דעבי קלך אתא א"ל לאבוב א"ל זיל אימא ע"י כשאתה מגיע אצל וחכיתי לה' לא נמצאת מחרף ומגדף ופרש"י שהי' קורא לחתי"ן ההי"ן נראה כאומר והכיתי עכ"ל וא"כ ל"ה לאל ידו לדרוש דרשא הנ"ל מיד ובע"פ אחרי דל"ה יכול לקרות החיית' כראוי ול"ה יכול לומר א"ת עצרת תהי' לכם אלא תחיי' לכם לכך שפיר א"ל למחר אכתוב בפתקא ודפ"ח (וכבר קדמו בזה נס' מפעלות חלקי"ס ע"ס ואלס כל עיקר לשון הירושלמי הזה חספתי ולא מלאחי) ואנכי אמרתי להעתיק כאן מ"ש לפרש בזה גם הפ' ר"פ שמות הן בניי לא שמעו אלי וי"ך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים דצ"ע ר"ק' פריכא הוא לפמשה"ה ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, ועוד הא כבר כתי' והוא יהי' לך לפה ועוד אחרי דכבר א"ל הכ"ה מי שם פה לאדם וגו' ליש להוסיף לו גם את אהרן וגם משח"ל דסימן זה הי' מסור בידם מיעקב אבינו הבא בסגנון זה פקוד יפקוד וגו' הוא יהי' הגואל האמת דקשה לכאורה אם הדבר מסור בידם הי' מנין להם זה לסימן ולאות אמת, דאולי נגלה לו למרע"ה דבר זה ג"כ כבוד, ולהנ"ל יתישב הכל על נכון דודאי מרע"ה שהי' כבד פה וכבד לשון ל"ה בידו להוציא

הפ"א (מאותיות נומ"ף) שהוא ממוצא שפתים על נכון, וממילא קשה לו מאוד לומר פקוד פקדתי וזש"ה מי שם פה לאדם וגו' ואנכי אהי' עם פיך ותאמר לפנייהם כל עניני הגאולה על נכון באין שום מונע ומפריע אחרי דשכינה הי' מדברת מתוך גרונו ואך אז נגלה להם הסוד ונפתר להם הסימן שנמסר להם מיעקב אבינו ע"ה הבא בסגנון זה פקוד פקדתי הוא הגואל האמת דאין לך נס גדול מזה ולשון עלגים תמהר לדבר צחות משא"כ לפני פרעה דודאי ל"ה השכינה מדברת מתוך גרונו אז, ע"ז נאמר והוא יהי' לך לפה, ולפי"ז יובן לנו היטב פי' הקרא הן בניי לא שמעו אלי דמהראוי הי' להם להאמין ולהשמע לדברי ע"י האות ומופת חותם כוז דערל שפתים ידבר כאחד העם, ועכ"ז לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה, וזה שמסיים ואני ערל שפתים ודו"ק :

(ד) סי' י"ג **הר"א אבולעפ"א** והחיים מיחס לו גם ס' השם (המיוחס לי"א לר"ס די ליאון) והי' נקרא ג"כ בשם טוב ר' אברהם הרואה וכמ"ש בס' נובלות חכמה בזה"ל ס' פעולות וסגולות לרבינו גיקמליא ופי' שם המפורש לר"א הרואה ועל שם ע"ב וסדר לגלגל האותיות (ואולי הוא ס' ע"ב) כמ"ש אמר החודר ע"ש, ובפ' קראקא נמצא בת"י ישן נושן (סביבא חמו עמו סביבא ג' מוהר"י אייכסלצ'ן ז"ל דהמ"ס עפר יעקב בחזירתו מירושלים) כולל סגולות ורפואות וקבלת שמות, וכ' שם בראשו בזה"ל מחברו הוא ר' אברהם הרואה הוא המורה הוא החוזה אשר נקרא מלפנים הרואה עכ"ל ואולי הוא הנ"ל ומ"ש עליו החייט כהקדמות והרשב"א בתשובתו סי' תקמ"ח ע"ש אולי רק הוראת שעה הי' והשעה צריכה לכך ובפרט דבזמן החייט הוא ש' ר"ס הי' הרעש עם ר' ליבלין שעשה א"ע משיח ונביא וכסוף שלא נתקיימו דבריו רבים המירו א"ע ל"ע, אחרי דהוא נזכר לטובה בס' מגן דוד להרדב"ז ובפרדס וכן בנבולות חכמה שם, ונראה קצת כוונת מ"ש ג"כ דהר"י גיקמליא הי' תלמידו ע"ש וקצת ראוי לזה דמבארנו שמה דכמה צרופי אותיות שמות והיכות של הר"א נמצא ג"כ בס' גנת אגוז ע"ש, וגם דס' סגולות ורפואות הנ"ל המיוחס להר"א

שארית

לח"א א'

ציון

קמז

מיוחס גם להר"י גיקמליא וכמו כן ס' מורה המורה (פי' על המו"ג) ע"ד הקבלה וכמש"ל בח"ב אות מ' ס' ע"ד ע"ש ובמקרה הזה קרה כ"פ בספרי רב ותלמיד וכן להיפך וכאשר הראתי לדעת לא פעם ושתיים בספרי זה דמצינו חילוף כזה (ממחוטני הכנז מהר"ק שלי"ט מדמנרווא):
(ה) ס' ל"ד **מור אברהם גאון** ע"ש שהאריך להקשות ע"ד

(ח) ס' ק' **מורה אברהם במורה ארי' ריב קרמנהש** וגם בזמן התיו"ט נמצא בפ"ק שם הג"מ אברהם קלמנקש דיין ודרשן דפ"ק בהג"מ אליו קלמנקש ז"ל אשר ינ"ב בתוך הדרשה יום ב' מ' ניסן שצ"ו אבד"ק לביב ושמיד בהמ"ס אדרת אליהו בהראש והמנהיג מורה אברהם קלמנקש מולובלין ובאותו זמן הי' גם בלביב הג"מ אשר יעקב אברהם קלמנקש בהמ"ס אשל אברהם (וע"ס לח"ט סס) גם נמצא שם חרות על מצבתו קודש ביה"ל פ"ג הגאון הצדיק החסיד מורה בנימין וואלף במורה יהודה קלמנקש ר"מ דפה אשר ישב בשקו ובהענינו משבת לשבת ינ"ב ז' שבט הס"ט עכ"ל וכנו הי' הג"מ ליב קלמנקש אבד"ק אידיליץ ז"ל וע"ס גל עד ספ"ט וס' ברכת המים סדר גיטין אות ז' מוש"ט בשם הג"מ יצחק רישן ודיין דפ"ק בזמן הכ"ח (יהוא הג"מ יצחק טיינלנרנב סה"ל לח"כ אבד"ק ליסא):

(ט) ס' ק"ה **אברהם רוזאנים** נפטר בעה"ק ירושת"ו (ח"י חסון תק"ד):

(י) ס' קמ"א **מורה אהרן תאומים** בהגה ש"ץ שם ס"ק ע"ג ליוקר המציאות אמרתי להעתיק כאן לחביבות הקורא ד"א מפנקס הח"ק דפ"ק קראקא, וז"ל יזכור אלק"ס א"נ אדמו"ר הרב החסיד העניו והקדוש, ממש עליו נאמר אי חסיד אי עניו, אכיר הרועים, מופלג בתורה, שר הבירה, נ"י ע"ה פ"ה רשכבה"ג הגאון הגדול מורה אהרן במורה משה שהי' מחבר ס' מטה אהרן והי' הופש בישיבה כמה שנים בק"ק ווירטישא ובעת שהי' מלחמה גדולה בין המלך פרנציו יר"ה ובין הקיסר יר"ה (ס' תמ"ט) נתקבל הוא לרב מדינה בק"ק קראקא והגליל וברוב הצרות איך שיוכל להציל א"ע משם והבי"ה הצילו אותו מידם ואחר איזה ימים נלכדה העיר ונהרסה שלא נודע מקומה אי' והבי"ה הצילו מהפכה, ובא לכאן על כסא ממלכתו לערך מ"ז שבועות ואח"כ נסע לוועד הגליל ק"ק חמעלניק כי שם נתאספו ובשבת לסדר ויעל אהרן וימת שם אחר תפלת המנחה ממש בעת רצון ישב בכמה בכיתו בא חיל מן השר (סטרלווניק) ולקחו אותו בעי"ה

המבי"ט (ח"א רע"ו) דקפסיק ותני מדעתו דאין להעלות שם אדם רק מאברהם ואילך בלי שום סמך וראי' מחז"ל או מקבלת הגאונים ומה שרצה להמליץ בעדו עפ"מ"ש המקובלים וכראשם בעל הס"ל בפירוש המשנה כתי"י פ"ג דנדרים ע"ש, והנה מלבד מש"ש בהגה' ש"ץ דמקור מקומו טהור ומשנת חסידים הוא דר"י חסיד כ' להודי וסבדרו ע"ש וכעת נ"ל דא"צ לכא לדברי המקובלים ככל דגם לפי הנגלות לנו ויובן הדברים כפשוטן עפ"מש"ש בנדרים פ"ג הנודר מורע אברהם מותר בכרי ואפי' באותן מורע אברהם והנודר מבנינח מותר בישראל הרי"ך דרק מאברהם ואילך נבדלים אנחנו להיות נקראים על שמו דוקא ובמשחז"ל כיון דאקדש אברהם וקיים בה"ת כולה אתקרי על שמי' ע"ש מוש"כ קודם לו לא נתקדשו א"כ ודאי מהראוי דלא נסקי בשמייהו ודו"ק:

(1) ס' נ"ז מורה אברהם יחיאל

פישר בהגה' מ"ץ שם סקמ"א ויותר מזה קרה לידורי מהרא"ו נ"י בספרו שם הגדולים החדש שהביא להג"מ דוד דייטש בהמ"ס אהל דוד זה שלשה רגלים בשינוי שם בכ"פ: א) מורה דוד דייטש בהמ"ס אהל דוד; ב) מורה דוד אבד"ק יעמניץ נזכר בשו"ת נו"ב מורה או"ח סל"ו; ג) מורה דוד קיצע אבד"ק עיר חדש מוזכר בשו"ת נו"ב מורה ס' קמ"א ע"ש, ולא ידע והוא כאחד ואין שני ועד השלישי לא בא, ויותר הו"ל להפ"ד במקומו שמות גדולי אשכנז וספרד אשר לא נפקדו בשמותם בספרו ככל ואף מאותם הידועים לנו והמפורסמים בעולם האצילות והעשי':

(2) ס' ל"ט **אברהם גירון** ושמו הי' רפאל יעקב אברהם גירון אבד"ק אינדרונה וע"ס שערי בנימין וס' שלחן גבוה וי"ד ס' ח"י:

נפלה עמ"ר גולת אריאל, בשנת וירב
בבת יהודה תאניה ואניה והכעיר
המכעיר את הבערה בחכצלת השרון,
וכל בית ישראל וכו' (ר"ת עולם פ"ו):

הדור אהם ראו לא עליכם כל עוברי
דרך לסדר ויסע מהר שפר ויחן בחרדה,
פתאום באו השודדים לגבול המאור
הגדול בישראל ויהודה, חיל ורעדה
אחותהו מכף רגל ועד ראש והגרון,
וכל בית ישראל וכו':

גוי עז פנים אשר לא ישא פני גער וזקן
זה שקנה חכמה ענוה ויראת שמים,
נתן לחייו למורטים ואת גוו למהלומות
מכת מות ולא לחיים, וכל בני הקהלה
יעברו לפניו ככני מרון, וכל בית
ישראל וכו':

דוב אורב הוא לו ארי במסתרים, ויגרם
בחצץ שניו והשביעוהו תמוררים, מכף
רגל ועד ראש אין בו מתום פצע חבורה
ומכה מריה בכל אברים, אסירי התקוה
ישיבו לבצרון, וכל בית ישראל וכו':

ויצא מן בת (ג' קראקא) ציון עיר המצוינת
בהלכה כל הדרה, נפלה עמ"ר ארו
הלבנון אדיר בתורה, והי' למשמרת
לאות לבני מרי כי נשבר מטה אהרן,
וכל בית ישראל וכו':

לא אליכם כל עוברי דרך ראה ה' והביאה,
אם יש מאוב כמכאיבנו כי גוע גוף
הקדוש והטהור בחבלא ובחבטא, חשבו
העינים בתמהון לבכ ובעורון, וכל בית
ישראל וכו':

מהר ההר התאו לבא חמת קצף אף
וחמה, צלולה היתה החביות בין
המשומר בענביו ונעבר בעון הדור אדם
להבל דמה, מעות לא יוכל לתקן
החסרון, וכל בית ישראל וכו':

אהרן גבר ככולא בתורה ובחסידות,
הדרשן הגדול המופלג בנגלה ובנסתר
לו עשר ידות, שומו שמים הנהיתה
כואת לראשונים וגם לאחרונים אין
זכרון, וכל בית ישראל וכו':

תאומים נראו חלוק ונתרוקנה הבירה
ונחשכו האורה, יום בוקה ומבולקה
ומבוכה רוח אפינו משיח ה' נלכד ועלד
השמימה בסערה, הלכו ונעו בדרך
להוליכו ממקום הריגתו למקום קבורתו
נושאי הארון, וכל בית ישראל וכו':

היר

בעו"ה על לא חמס בכפו ויאסרו אותו
הכוהו מכות אכזריות ולקחו אותו על
הסוס (ג' קל"א) (וכל"ס כונתו לרמז ג' של
סמ"ל) ובעו"ה נפל פעמים ושלש מן הסוס
עד כי בבקשה גדולה שהניחוהו על העגלה
ולא באו לפתח העיר עד שיצאה נשמתו
בטהרה בחמעלניק בעת רצון ממש בזאת
יבא אהרן אל הקדש (כי ז' זל"ט ג' עת רל"ן
ממס) זה קרבן אהרן דא אתון וכו' ה' עת
צרה ליעקב וביום א' ג' אב הוליכו גופו
הטהור והקדוש לק"ק פינמשוב כי היו
יראים לקברו בחמעלניק ובק"ק פינמשוב
מנוחתו כבוד, והבשורה הרעה על רב
מדינה כאה לכאן ביום כ' שלא נאמר בו
כי טוב לעת מנחת ערב עשו מספר רב בכ"ה
דר"א ר' יעקלש, במר בכי רב בשביל
רב מדינה, וזה נוסח מצבתו שם פ"ג
לו תבואה אוהב בהמון, תורק שמו כשמן
הטוב יורד על זקן אהרן להגיר שבתו
כי יסופר לא יאומן, מופלג הדור על
עם ד' חופה ככפה ואגמון, ה"ה הגאון
אב"ד ור"מ דק"ק קראקא והגליל יצ"ו
הקדוש כמ"ה אהרן דרשן בהרב מו"ה
משה א"מ תאומים, (ובודלו הוא ר"ת ל"ס
לדיק וע"ד מליטה סייס כתי' תאומי"ס תסת
מלת תמים) בעון הדור נשכה ארון
אלקיים בשבת כ' אב ה"ז לפ"ק זכותו
יעמוד לעולם אמן:

ובפנקס בהכ"נ הפ"קראקא נמצא בזה"ל
ראשי החרוזות הרב הגדול מה"ר
אהרן תאומים הי"ד, אמ"ר רביס, השוכן
בין חיות אופנים וכרובים, המציא מנוחה
נכונה לבני ישורון, וכל בית ישראל יכבו
כי גוע אהרן, במעלות טהורים וקדושי
עליון במחיצת עשרה הרוגי מלכות ורב
גדיאל נער, להעלותו למעלה בנחת ולא
בצער, להנחילו ש"י עולמות ולהשיבו
בנוה אפריון, וכל בית ישראל וכו':

הוי ואבוי וקול נהי גריטה, איך היתה
לועוה ולשמה, נדע בחרי אף כל קרן
ישראל, והרכה להשיב חרון אף וחרון,
וכל בית ישראל וכו':

ראה ד' כי צר לנו, מעיני חמרמרו ותרגזו
במנינו, ויציץ ציץ ויגמול שקדים שקד
עליו הרעה בחפזון ובמהרון, וכל בית
ישראל וכו':

בחודש החמשי אשר נכפלו בו צרות
לישראל, ביום ש"ק, בשני לחודש,

שארית

לח"א א'

ציון

קי

ה' תקצר לנקום נקמתו, אל נקמות ה' אל נקמות הופיע, תשבר ותמגר זדים והאויבים הכניע, ראה נזים והתירן, וכל בית ישראל וכו', לכן בעל הרחמים וכו' :

והרי המיהות מדבר דכירו אנשי כי ראיתי בס' חדש דור דור ודורשיו (להס"ג מוכר"ו לעונסטיין אבד"ק סטראלץ נ"ו) שהביא שם באות א' (ס"ו תרמ"ג) בזה"ל הגאון הדרשן ר' אהרן תאומים הקדוש אבד"קראקא בעל בגדי אהרן נהג בדרך ב' אב ה"א ת"ן, ועוד שם (ס"ו תרמ"ז) הג' ר' אהרן תאומים אבד"ק ווירמיישא ה"א הנ"ב ע"ש, וזה מעות דאין כאן שנים ורק א' אני יודע ומתחלה הי' אבד"ק ווירמיישא ונקרא משם לכאן פה ק"ק קראקא וכו"ל :

(א) ס' קמ"ג **אורי ה' דונאמיש** ובעל איתן האזרחי פ' חקת אחים לי' הספדא (ס"ח):

(ב) ס' קס"ו **הג"מ ארי' בהג"מ משה לואני** ועמש"ש

בהגה מ"ץ ובעת ראיתי בהקדמת המו"ל ס' מכלל יופי קהלת (ד' ווארשא) שהאר"ך למעניתו לברר דהר"א בע"ש ור"א הנ"ל ור"א אבד"ק חעלם דהוא באחד (כמ"ס נס' קריה נאמנה) ורק בשעת גירוש פרנציא נסע לחעלם והי' לו קפיצת הארץ והי' חבירו של התיו"ט והי' מהלמידי הג"מ יעקב גינצבורק אבד"ק פרידברג, והוא הי' המעתיק הראשון של הר"מ להרמ"א ובשכר זה ניתן לו במהנה מאחי הרמ"א, פי' הוזהר להרמ"א בכ"י וגם הי' המעתיק הראשון מס' שערי דורא עם עמרת שלמה למהרש"ל ועשה לו הקדמה ארוכה ובתוך הס' נמצא לו איזה הגה בד"ה המעתיק וחותם בו אלי' בהג"מ משה לואני איש פפר"מ וגם הביא ממנו פי' על הכחיי וע"ע שם ובס' חס"ל נהר למ"ד ע"ש :

(ג) ס' קפ"ח **מו"ה אדיעזר בר"א רופא** (ע' מעסה ס')

ובפנקס הח"ק דפ"ק נמצא שם זוגתו הרבנית מרת לאה אלמנת הרב מו"ה לאור (אלעזר) אשכנזי ב' ניסן גש"ן לפ"ק וכן שם חתנו מו"ה שמעון זימל בר' חיים

פרעניץ (או פרענט) חתן הג"מ אלעזר אשכנזי י"ו סיון שס"ז לפ"ק ע"ש, וזה מקרוב נתגלה לנו אבן ציונה ע"י ידידי החכם המבקר מוהר"ש פייבל וו"ש נ"י והא לך נוסח מצבת קודש של הג"מ אלעזר אשכנזי בפ"ק, פ"ג הג"מ אלעזר בהר"ר אלי' רופא אשכנזי ז"ל, אקונן על זמן סוער הלא נלגל חוזר, לבני הן במסתרים גברת בכי עזר, יגוני רב וגם לי אך כזהב זר, הלא נלקח יש"ם אחד אלעזר, ובמלת יש"ם נרמז פרט השנה לבד, ואך בפנקס הח"ק נמצא שנפטר ביום ו' כ"ב כסליו, והנה מצבה זו נאבדה פתאום מאתנו זה יותר מארבעים שנה ואין אתנו יודע עד מה ואף ד' אמותיו מקום מנוחתו נעלם מאין כל חו', ושמעתי מפי אדמו"ר מוהרש"ם זצ"ל דבשנה ראשונה הוא ש' הרכ"א כשבא לשכון כבוד בעירו לישב על כסא הרבנות בפ"ק, ובקר בראשונה את בית החיים הישן עוד הי' רואה בעיניו מצבת הגאון ז"ל ועודנו הי' זוכר קצת מנוסח המצבה הנ"ל וגם הי' מראה לי מקומו (והוא כסביבות ליון רכ"ז מו"ס אייזק ר' יעקליש ז"ל) ומאז ועד עתה נגנז הארון :

(ד) ס' רי"ח **ארעזר מקראקא** בהרב שמואל שמעלקי אבד"ק עלקיש נכד הגאון בעל מג"ש (ס"ח):

(טו) ס' רכ"א, בהגה' מ"ץ שם סקכ"ח ש' מת ר"ב, ואנב ארחא

אמרתו להעתיק כאן כעין זה מכאמו"ר הרה"ג הצדיק מו"ה שמעון סופר אב"ד פ"קראקא זצ"ל (נכסאון נעשו"ת חת"ס) דבשנת תרמ"ב תיכף אחר פורים ה"ל תענית חלום וראיתי פניו מעציבות וברע מאוד, ושאלתיו מה הוא ומה הגיע לו ואחר הפצרות רבות השיבני, כי ראה בחלום בחייון לילה פרט השנה באותיות שחורות וגדולות מאוד ונבהלתו באות עכ"ר, ולא הבנתי הדברים, וכן הפתרון לא נודע לי, ועד אחר עכור שנה הוא שנת פטירתו שבסר באדר ש' תרמ"ג אך אז תרתי בלבי למצוא פשר דבר להבין החידה דאותיות תרמ"ב (פרט הסנה) המה נוטרוקון מ"ת ר"ב בצירוף האותיות ויהי לפלא :

ב.

(י') סי' מ"ט מו"ה ברכיה ואנא מורעו קאתינא (אס לא אפניס ככוד זנה) כמ"ש בהקדמה ס' החכמה (עס פי' אסירי תקסו) על משלי דחמיו התורני מו"ה יהודא ליב קרענגיל פוי"מ דפ"קראקא ז"ל ה' נכד הגאון בעל זרע בירך וב"ד של הג"מ נפתלי הירץ אשכנזי (וע' פני' סוף מס' קידושין) חתן הג"מ משה חריף אבד"ק לבוב נכד השל"ה ז"ל ועל מצבת הרנ"ה בלבוב נמצא חרות בזה"ל ארון הקודש, מלא וגדוש, לא הניח בספר תורה, שלא גמרה הגאון הגדול החסיד ארמור"ר מו"ה נפתלי הירץ במו"ה ישראל חתן הגאון מהר"ם חריף אבד"ק לבוב וראשון לגזברי הקדש כר"פ בן יאיר יג"ב ש"ק ח"י מרחשון וע"ב :

ג.

נראה דב"ק פרוסטיץ מתה עליו אשתו הראשונה ואולם לפי מה שמוצאתי אה"כ בפנקס הח"ק דפ"קראקא בזה"ל מ' רבקה בת מו"ה ליב פאס אשת האלוף מו"ה גרשון יצ"ו ח"י שבט ת"ט נראה מזה דעוד קודם יציאת צדיק מן המקום הזה פנה יוון פנה הדרו ממנו על כי מתה עליו אשתו הראשונה, והי' לו יד ושם גם כנסתרות וכמ"ש בס' תפארת הגרשוני פ' לך וחי' גם על מס' יבמות ועל האלפסי וד' טורים ובנו הג"מ משה הי' אבד"ק ברודא ונ"ש וש"ך אחרון של פסח תנ"א ועשו"ת שכו"י ח"ב ס"ב מש"ש בשם כנתי דבעל עכוה"ג ע"ש ובשו"ת עכוה"ג סי' צ"ה :

ד.

(כג) סי' ל"א מו"ה דוד לידא וע' הנה מ"ץ שם סקי"ב, גם חי' ס' חלקי אבנים ערשי' בית החכמה עה"ת, שימר שבת קוצר דינים, באר עשק דובב שפת"י על משניות, מגדל דוד על רות, יד כל בו סדר התפלה, שרביש הזהב מדיני מילה, ומהסכמת הגאון בעל השל"ה ע"ס מגדל דוד (א"ד תל"ט) נראה שחי' גם ס' באר מים חיים על

(ט) ס' ד' מו"ה בירך ע' הנה ש"ץ שם סק"ו: אשר נדרתי אשלמה, ומעשה שהי' כך הי', מתחלה קבל הסכמה על ספרו מאת הגאון מוהרי"ל במוהר"י אייזק אבד"ק שידלוב וקראקא, ואך כאשר נודע לו אח"כ שחי' ס' פסקי הלכות וחולק שם על פסק מהרש"ל שהתיר לבא בקהל משפחה אחת שיצא עלי' קול שגולדו מאח ואחות שלא הכירו זא"ז; (ט' יש"ס ז"ק) אזי נהפך לו לאויב ושלא אחריו אנשים לחטוף את ספרו עם הסכמתו וכאשר ניתן רשות למשחית וכו' חטפו ממנו ד' ספרים שכ' יותר מכ"ב שנים וירא לנפשו ג"כ וברח משידלוב באותו לילה לק"ק ראקוב וכמ"ש בהקדמת ספרו וסיים שם ומי יכול לדון עם התקיף ממנו ומי יכול להציל מפי האר"י וכו' ע"ש :

(יח) סי' ד' מו"ה גדלי' קורדובירו וכמ"ש המחבר ונראה שהוא בנו של רבינו הרמ"ק והי' בוויניציא להרפיס איזה ספר וכו' עכ"ל נראה שהיה ונסתפק בזה, ואנכנס מוצאתי כן להדיא כמ"ש הוא בעצמו כשעלה בהסכמה ע"ס מקור החכמה (להרה"ג מוהר"י בער נמו"ה משה פתחי' בה"ס פתח יס ויס סכר) וז"ל שם יען ראיתי דברך מיוסדים על אדני פו הקדמות אבי מורי ז"ל בס' הפרדס וכו' וחותר גדליא קורדיווארי ע"ש ולפי"ז נראה שהי' ג"כ במדינת אשכנז :

(יט) סי' ט"ו מו"ה גרשון אשכנזי ולפמ"ש בהגה מ"ץ סקי"א

(כ) סי' ד' דוד אופנהיים בהגה מ"ץ שם כתבתי בהגאון בעל אשל אברהם ע"ש אנכ שיטפא כתבתי כן ולא הוא דאביו ל"ה בעל מחבר :

(כא) סי' י"ד דוד גרינהוט בן בתו של הג"מ שמעון גינצברג מפפד"מ עשו"ת רש"ל ורמ"א צ"א ע"ש (א"ס"ב) :

שארית

לה"א ד'

ציון

קיה

על ש"ע או"ח כולל שרשים וענפים וכן העידו בעל עכו"ה:ג ובעל משה אהרן בהסכמתם על ס' עיר דוד, ועשו"ת מהר"ם זיסקינד ס' ד' ושארית ישראל לרבני א"ר פל"ג ול"ד ע"ש:

ובנו הג"מ פתחי' ה' מתחלה פו"מ דק"ק לבוב ואח"כ נתקבל לאבר"ק וולאדאווי סלאוויישי ויאסי ובהקדמתו לס' עיר דוד לאביו יוספר ממנו גודל החורבן הצרות והקורות אותם בימים ההם, ולפי דעת בעל מצבת קודש ה"ל עוד בן והוא מו"ה משה כמו"ה דוד כי כן חרות על מצבתו שם בלבוב שה' דיין ומופלג בחסידות ובקדושה בקי בנגלה ובנסתר ועשה משפט וצדקה ונפטר (א' חג הסוכות תס"ט):

(כג) ס' ל"ז מו"ה דוד סג"ל הש"ך ה' אצלו ג' ימים (ע' הקדמת ס' נקודות הכסף) ושקול ומרי עמו פא"פ גם עם הגאון רבינו ר' העשל בלובלין (עט"ו אז"ע ס' קנ"ו) ועם הג"מ יונה קראכמל מקראקא (טו"ז חו"מ סע"ב) ועם הג"מ נפתלי כ"ץ (טו"ז או"ח תרס"ד) ועם הגאון המקובל בעל מג"ע (אה"ע קכ"ט) ועם הג"מ משה חריף (טו"ז או"ח ת"ל) ועם הגאון בעל מג"ש (אה"ע קכ"ט) וג' בנים ה' לו מאשר ידענו עד כה: (א) הרב מו"ח מרדכי סג"ל; (ב) הרב מו"ה שלמה סג"ל שנהרגו בלבוב כיום חרוץ אף ה' בחיי אביהם יום ש"ק ח' אייר תכ"ד; (ג) הג"מ ישעיה' אשר שלחו אביו למקום הש"ץ ימ"ש לתהות על קנקנו וחזר והביאו לו דורן מש"ץ (יע' ז"ל נוגל לכו) ועמש"ל אות יו"ד ספ"ד בהגה' ע"ש:

וה' מפורסים גם לאיש מופת דפעם א' נשתמית בת גביר א' בק"ק לבוב ובקשו מאתו שילך לבקרה ויתפלל בעדה ועי"ז יהי' לה רפואה ונתער לשאלתם וכשפתח הדלת פתחה פיה ואמרה ברוך הבא וחורה פניה ושאל אותה מדוע חזרת פניך השיבה שהרשעים אינם יכולין להסתכל בפני הצדיקים ובשמים קורין אותך רבינו הגאון בעל המ"ז, והשיב לה אם כך אמה הדבר אזי אני גוזר

שתתרא ובזכות אשר תרצתי היום טור פליאה לאמיתיה של תורה וכן ה' (פנקס הקהל דק"ק לכו):

(כד) ס' מ"ח רבינו דוד כמחי ואגב ארחא אמרתי להעתיק כאן מה שזע"ק אמ"ש בפירושו לתהלים (ע"ח) דבני אפרים מהרו ללכת לא"י קודם תשלום מ' שנה במדבר ע"ש וצ"ע וחז"ל ל"א רק שמהרו יציאת מצרים למ"ד שנה קודם הקץ ומעו כחשבונם מיום שנדבר בין הכתרים (וע' רנות בשלח ע"פ ולא נחס וכו') אבל ממדבר לא"י מאן דכר שמי':

הגם הלם ראיתי בשו"ת שאילת יעב"ץ במ"ש על פי' הרד"ק מלכים דעצי זית למלאכת המקדש ל"ה רק מה שנשלח לו חירם מלך צור דלולי זאת ה' אסור מצד עץ מאכל והוא כ' דלדבר מצוה מותר ע"ש ולעוד"נ יש לאסרו אפי' גם מצד ישוב א"י, דבשביל זה מוקמי' בגמ' ספ"ב דמס' תמיד מהניתין דבררו משם עצי תאנה דמיירי בתאנה דלא עברו פרי ע"ש ואחרי נשיקת עפר רצפת בהט ושש ודר וסחרת כבוד קדושת תה"ק מאור עיננו עשרת הפארת, בעל פנים יפות זצ"ל במ"ש ס"פ שופטים ד"ה כי ממנו האכל וכו', ולאורך מצוה. ליכא איסורא דלא גרע מאם ה' מעולה ברמים וכראי' בש"ס (ב"ק ז"א) וכן משמע מקרא דנחמ' ויביאו עלי זית ועלי עץ עבות ואחז"ל עלי זית לסוכה וכן אמרו בסוכה כמושנה בררו משם עצי תאנה למערכה ובר"פ כיצד צולין שפור של רמון ודוחק לומר שב"ז מיירי בעצים דלא עברו פרי ע"ש ולפמש"ל הוא גמ' ערוכה להיפך וצ"ע, ועוד מצינו דרך היהר לפמשו"ל מ"ר פנחס פכ"א צרור את המדינים לפי שכתבתי כי תצור וגו' לא תשחית את עצה לאלו לא תעשו כן אלא חבלו אילנותיהן עוד שם ועוד א"ל המואבים בידכם ונהן את מואב בידכם והכיתם כל עיר מבצר וכל עין טוב תפילו א"ל התורה אמרה לא תשחית את עצה א"ל על כל האומות צוה ד"ן וזו קלה ובנוי' שאמר לא תדרוש שלומם וטובתם אלו אילנות טובות ע"ש, ואכמ"ל ודו"ק:

ה.

ע"ם מהנות כהונה על הרבות מצינו ח"א בשם זה והוא הג"מ נפתלי כמו"ה משה אפרים הנקרא ר' הירש שור וקנה שם מקומו בין הגאונים בעל שארית יוסף ובעל הלבושים ז"ל ע"ש, וכמו כן ע"ם קול יהודה (פרטג ת"א) מצאתי הסכמה מהג"מ אברהם נפתלי הירש בהג"מ יעקב מלובלין אב"ד שם ובבריסק כמו"ה אי"ג הירש שור, ועמשי"ל סי"א בהגה מ"ץ סק"א ובאות ח' סמ"ו ובהגה מ"ץ שם סקכ"ו :

(כז) סי' ח' מו"ה (יחיאל) הלל ואנב ארחא אמרתי להעתיק כאן מ"ש רא"י למ"ש הב"ש באה"ע סקמ"ה דיש לכתוב הלל ביו"ד ע"ש ממ"ש האר"י ז"ל דהלל ה' נלגול כרע"ה והי' חי ק"ב שנה והי' עניו ורמוז לזה דס"ת משה לאיני כל ישראל המה הלל ע"ש וכוזו ראיתי ג"כ בס' הזכות עה"ת (למו"ר הגאון וכו' מהר"ס ז"ל מק"ק גיטר סמוך לזו"ארשא) פ' שמות שכ' דשמאי והילל רמוזים בתורה וכן דהלכה כב"ה דלא איש דברים אנכי ס"ת שמאי והוא יהי' לך לפה ר"ת הילל ע"ש והנה דברי האר"י הנ"ל ודאי יסובו רק על הילל בר פלוגת' דשמאי הנזכר במשנה המהולל בהשבחות הענוה ולפי"ו צע"ק על בעל הגה שבתוך ס' בית יודו לחכמים (להגאון צעל מל"ה הרועים) שכ' שם באות ה' ע"ד האר"י הנ"ל דלא ידע לכוון מאיזה הילל הוא מדבר ע"ש ואך בשאלת יעב"ץ החליט דשם הלל לעולם חסר הוא בא וכמ"ש בשופטים כן להדיא אמנפ הילל ביו"ד הוא הילל בן שחר ועמ"ש במסורה עבדון בן הלל הלל לית חסר ע"ש :

(כח) סי' י"א מו"ה העשל ועמשי"ש בהגה מ"ץ סק"י ואמנפ בס' טיב גיטין (אזת ה') מצאתי כ' שכך הי' המעשה כשנתקבל רבינו בקראקא והו"ל ענין א' עם גאון אחר שהתנגד על הרבנותו (ובל"ס הכונה על צעל ווי העמודים כמס"ל צס"ק כ"ג) ונחלף ביניהם כי יפתח ספר א' ונראה האמת עם מי וכדרכם בקודש ועשו כן וימצא בתוב פ' זה הגני עומד שם לפניך וגו' ואז ענה ואמר הגאון הרי לפניך שאני צ"ל רב כפ"קראקא ע"ש :

(כט) סי' א' רבינו האי גאון ועמשי"ש בהגה מ"ץ סק"א בשם אבודרהם סדר הפרשיות עוד כ' שם דרבינו האי חי' נוסח כל נדרי ע"ש ולפי"ו צ"ל דמ"ש המור (ל"וח תרי"ע) בשם רה"ג דלא יאמרו כל נדרי ודאי כוון רק לר"ה בר' נחשון גאון (ע' הרא"ש יומא וכלנו ה' יו"ה"כ) או לר"ה בר מר דוד שהי' דיין בבגדד קודם לגאונותו והוא החלה מי ששכן שם הגאונים כבגדד וכמ"ש ר"י אכן גיאת ז"ל ע"ש (ולפי"ו ל"ק כ"כ מ"ס החכם המניה צן יעקב צהערות נוספות לשה"ג דלפמ"ס המחבר צסס מהרש"ל הי' שנת הולדת רה"ג ס' תשט"ו ולהראש"ד תשכ"ט וכלצו צסס רה"ג כ' וזכוריס אנו כמה שבתות ממר רב אהרן גאון שהיינו מתפללין צביתו והוא יושב וכו' ע"ש, ואך יפרנס לפי"ו מ"ס צעל היוחסין צסס רשכ"ג דרנ אהרן גאון נפטר ס' תש"ך), ומצינו לרה"ג גם ברומא מרדכי פ' כ"ב הובא בשו"ת הרדב"ז ח"ב סי' הרי"ד ע"ש ומצאנו שמו' כותב סתרי תורה לרב פלמוי גאון וע' עין יעקב חגיגה מ"ש בשמו בענין ד' נכנסו לפרדם וז"ל דע כי מעודנו אין דרכנו לחפות ע"ד ולפרש אותו שלא מדעת מי שאמרו כדרך שאחרים עושין וכו' וגם הב"ה עושה אותה ונוראות ע"י הצדיקים כמו שהי' עושין הנביאים וכו' וכשצמח רב שמואל גאון וכיוצא בו שהרבו לקרות כספרי יונים מכחישין בכל מעשה שנאמר בו נס צדיקים וכו' והמתעסק בדברים אלו יסיר מעליו יראת שמים וכל ד"ת לגמרי עד שלא יחוש לעויבת התפלה ולשאר מצות, ואם המהעסקים בדברי הפילסופיא יאמרו לך כי הוא דרך סוללה ליריעת הבורא לא תשמע ולא האבה להם, ודע כי באמת יכזבו לך ולא תמצא יראת חטא וענוה וזיוזות קדושה וטהרה, אלא באוהם המהעסקים במשנה ונמרא עכ"ל הוהב מהור קידש (ועוס"ת הגאונים ד"ט) :

(כו) סי' ו' מו"ה הירש שור והנה להגאון בעל תורת חיים הי' בן שהי' נקרא ג"כ הג"מ הירש שור על שם זקנו חתנו של הגאון בעל מג"ע (ונפטר פ"קראקא י"ב שנת סל"ה) ואולי הוא זה הנזכר כאן, והנה גם בין המסכמי

שארית

לח"א ה'

ציון

קיט

(כט) שם בנו הג"מ שאול רב

בקרדקא ובפנקס הח"ק

דפ"קראקא מצאתי גם שם בני האלוף התורני הראש והמנהיג מו"ה יצחק בעריש (ע"ה חסן תנ"ף) וזוגתו מ' רוזה בת הראש מו"ה מרדכי יאליש (א"ך טבת תמ"ט) וכן שתי בנותיו מרת אסתר א"ר נטיל (ב' ניסן תכ"ח) ומ' קריינדל א"ר פייבול (ט"ז אדר תמ"ה) וכנראה מפנקס הח"ק ה' נקרא בשם ר"פ קרענלש ובל אמוע מלהעתיק כאן גם נוסח מצבתו וז"ל פ"נ ונגזו ארון הקודש צ"ע הרב כמו"ה העשל ר"מ ואב"ד דק"ק קראקא בהרב הגדול רשכבה"ג מו"ה יעקב ז"ל ר"מ ואבד"ק לובלין יום א' כ' תשרי תכ"ד:

(ל) סי' י"ב הג"מ העשר ושמעתי

מאדם גדול זקן וכו' שהרב הנזכר העשל ה' נשמת ר"ב המחבר קיצר בכאן כדרכו בקודש ובקונטרסו מעגל טוב הביא יותר באריכות קצת ז"ל שם וסיפר לי הרב ר' הירש מבאלחוב ששמע ממנדי אמת שהג"מ העשל הלך בש' ת"ח לווינא ובעל ווי העמודים ה' שם אב"ד ולא החשיב אותו כ"כ עד שפ"א שאל אותו פי' דיבור תוס' (צנ"מ) ולא מצא ידו להשיבו והתפלל ע"ז ובא לו אביו בעל השל"ה בתלום וצוה לזהר בכבודו על שהוא נשמת ר"ת ושלח אודותיו לבא לבהכ"נ שלו ועשה לו כבוד וא"ל פי' התוס' ואמר הג"מ העשל דבוראי נתגלה לו כן מן השמים ע"ש, (עוד סס צמנו דהג"מ העשל ה' מעיין פ"א צמסר"א וכעס עד סדקו לארץ וה' מטעיר לוך לומרים עליו גדולות כ"ה והוא טעה וזדמן סס נחיר א' ואל"ל פי' נכון ונתכסה שרפה סנון המסרס"א לאמת והסתרט מאוד וקבל ע"ע צקנס של"ה לח"ה סוס ספר ע"ס), ועוד כ' שם בשם הג"מ שאול אבד"ק א"ד דהגאון הש"ך ה' רין לפני העגלה של זקנו הג"מ העשל וה' מראה לו קונטרס מוש"ך וא"ל אע"פ שמעה עכ"ז יתמיד ע"ש ובשו"ת פמ"א ח"ב סי' קנ"ה:

ובס' הנוכח התורה הביא (צנס רב א') בנוסחא אחרת וז"ל דרבינו הג"מ העשל ה' מתויק אצלו תמיד איש מוכיח א' ופ"א בבוקר ה'! מאחר זמן תפלה בשביל עיונו באיזה דברי תוס' וכשבא לבהכ"נ ה' חושב בעצמו דבל"ס יגער

בו המוכיח ע"ז, ואך עכ"ז ל"א לו דבר ושאל אותו אודות זה והשיבו כי לא אוכל להעניו פני נגד הרב כעת, כראותי כי הר"ת והר"י ה' מלוים אותו לבהכ"נ ע"ש:

ובפה קראקא יסופרו הדברים כדרך אחר (וכאשר חזקה שמעתי כזה גם מאלמו"ר הרה"ג מהרש"ס אבד"ק צנס חזיו בעל החז"ס ז"ל) דהג"מ שעפטל הלוי בעל ווי העמודים בהגאון השל"ה ה' מתחלה ראבד"ק בעת ובעונה הזאת שנקרא הג"מ העשל לכאן להיות אב"ד ואף שה' עדיין צעיר לימים נגדו וזו דאחלישתי לדעתי מאוד כי קנאה חמת גבר וגלל כן ה' מכין א"ע לקדמו פניו בשאלה א' ולנסותו בהכנת איזה דברי תוס' (צמס' צ"מ) שה' מוקשה אז לכל גדולי עירנו ואין פותר אותם, ועכ"ז הוא ה' פותר דרך אגב וכלאחר יד בתוך הדרשה הראשונה ובדרך פשטות וע"ד האמת (וקלסת מהס אמרו שרלו צעיניסה כלזיה דמות זקן ויסיס המלוס עמו לניה"כ ונדמה להס שהו"ל דיוקנו של ר"ת) וה' הרבר לפלא, עד שכל מהנגדיו בע"כ ענו ואמרו אמון, והג"מ שעפטל עיזב מקומו כאן ובחר לו לשבת על כסא ההוראה בק"ק ווינא, (ובפנקס הח"ק נמצא גם סס זוגתו הרבנית מ' חיה צמו"ה מסה יאליס אלמנת הג"מ שעפטל ז"ל י"א תמוז ת"ס [ובל"ס חזרה לכאן לעיר מולדתה אחר פטירת בעלה צק"ק ווינא], ואת סס אחיו האלוף התורני צנס"ק מו"ה יעקב צהגאון הססיד מו"ה יעשי' ה"ו זאת חנוכה ת"ג):

(לד) שם בהנה מ"ין סק"י מש"ש נידון הרב המקובל ר' העשל צורף וז"ל הפנקס דח"ק פ"קראקא מו"ר האלוף בתורה, שר הבירה, נ"י ע"ה מאור עינינו המקובל האשל הגדול ובוראי מימות יהושע עד יהושע לא נמצא כמוהו ממש עליו נאמר וימת משה ספרא רבא דישראל כי ה' כותב חמשה ספרים שלשה הראשונים ה' קירא בשם שלשה עברי צאן וס' רביעי קירא בשם באר, ולחמשי ה' קירא בשם אילת השחר אילת אהבים והכל יחודים גדולים ולס' חמשי בעצמו יש לערך אלף וכמה מאות דפים וכל ימיו לא זו מפתח ביתו רק לב"ה ומכ"ה לביתו יום ולילה ממש לא נתן שינה לעיניו וכתב ריזן עלאיין יחודים גדולים ה"ה

בזה לחשוב דהג"מ העשל הי' לו נכד שהי' נקרא על שמו הג"מ העשל וגם ישב על כסא זקנו פ"קראקא, ואולי נצמח המעות גם בזה ע"י עדות בנו מרי דאברהם דתלי תניא בדלא תניא שהי' בפ"ק (וע"ל אות מ' ס"ח ד"ה ועתה אמת אגיד וכו' ע"ס) ואפשר דעינו ראה בסוף מצבת אבן של הג"מ העשל חרותה בזה"ל: נתחדש בהוצאות נכדו הגאון האמתי ר"ר העשל עב"ל, וכאשר ידענו נפל בו מעות וצ"ל בהוצאות נכדי הגאון וכו':

(לג) **שם** והג"מ העשל הי' מתחלה ממלא מקום אביו כלובלין אף שהי' צעיר לימים מאוד (ועכ"ז בין אז לבין הי' הכהן משרת כהונתו שם הוא הכהן הגדול מחיו הג"מ נפתלי כ"ך) ואחריו הג"מ משה (סתן מהרש"ל) בעל מהדורא בתרא ואחריו הג"מ נפתלי הירש (סתן הג"מ העשל) ואחריו הג"מ צבי הירש ובגראה מטק"א שם רבין ארי' (הג"מ ארי' ליב המכונה הר"ל הגבוה) בין הצב"ים האלה: ובראש הקונטרס דבריו מרדכי (וויילנא תקנ"ג) כ' שנמצא הח"י ביארר למושיע אה"ע להג"מ העשל ולאביו הג"מ יעקב ז"ל:

מ"ו מו"ה יהושע העשל במהר"ר יוסף מווילנא צורף שיודע לצרף אותיות התורה, ויצא נשמתו הקדושה והמהורה, ממש במיתה נשיקה הי' כ"ר אייר ה"ס לפ"ק: (כ) **שם הג"מ העשל** ובהגה' מ"ץ שם סק"א כבר ביארנו די באר ודי עולה דמה שמזכיר המסדר כאן בשמות להג"מ העשל זה שתי פעמים הוא מעות ורק א' אני יודע ואין שני לו בשם זה כאן שהשתמשו ברבנות פה קראקא (ולע"ג על החכם נן יעקב שלא עיין כל זרכו הרבה פעמים ורק ממסך הוא מן הבט צידו מספרי המח' וכאשר ידענא מדק המחבר סתמו הי' כוונת ספרי מהדורות מאשר בל צידו מהידועות והספירות ועל דרך ביה"ו והצילו לדפוס קמי קמי המעי ליד'י, ואם הגיע לו אח"כ עוד ענינים מדרגים מהודסים הי' כותב דבין עוד הפעם והענין עליהם הקולמוס גם"כ בפ"ע, פעם כמוסף פעם כמבאר ופעם כחלק ופוסל את הראשונים ותופס לשון אחרון, משח"כ המסדר צ"ל אשר העלה ואשר הביא הכל נספר א' וסב אותם צילקונו ומכל האבנים טעמן אבן אחת ועל הכלל כלו ילא ודאי ל"ה לו להצילו כ"פ) ואך לבמ"ש המחבר כסמוך (סו"א) נראה דגם המחבר בעצמו טעה

ע"ש, ומש"ל בח"ב אות ג' בק"א ד"ה גלגולים ע"ש (וע"ל ס"ך סכ"ג): (לד) **שם** ומיום ההוא ותלאה האמין בגלגול וכו' וכשאני לעצמי מה אני אמרתי דמצינו כ"פ דאף ברברי חז"ל אנו צריכין לבא לדבריו המקיבלים כמ"ש בענין הגלגול, ולדוגמא ראה נא משחז"ל (ב"ר פ"ח סע"ו) וישב עינו לדרכו שיעורת וד' מאות איש שהי' עמו היכן הם נשמטו אחד אחד והלך לדרכו אמתו פרע להן הב"ה, והלך דכתיו ולא נותר מהם איש כ"א ד' מאות איש נער וגו' (ס"ח למ"ד) ע"ש יפ"ו צ"ל דגם בעכו"ם שייך גלגול ובהו יש להבין דבריו הראב"ע (פ' עקב י"א ד') ואשר עשה לחיל מצרים וגו' ויאכדם עד היום הנה ול"ק קישו' הרמב"ן כ"כ ע"ש, ועד"ו אמרתי לישב גיה דקדוק העולם במשחז"ל פתחם זה אליהו דלכאורה יותר

(לז) (סו"א) **ממורדנא** והילך פתח עיניו ואמר שמע ישראל וגו' ובוה מצאתי כ' בהקדמת ס' ברא רצין על ש"ם (ס' ת"ן) איך שגירש דיבוק א' ושבר את חלון הבית ועבר דרך שם לחיץ קבל כל עיני אנשים הנצבים שם ונסדק זכוכית החלון כדמות צורת כוכב בזה ○ ע"ש ובס' נשמת חיים להג"מ מנשה בן ישראל כענין זה באריות ע"ש ובס' היוחסין בשם הפילוסוף הר"ר חיים אבן מוסא רופא המלך בפ' הפ' העורכים לגד שלחן במעשה שקרה במדינתו ביגאר (יוס א' סלמנקא) באשה שהכונה שלחן בכל שבת לאיש א' שבא שם ויהן לה בזה וזה, אח"כ הרגישה ע"י החכם הזה דאסור והשביע איתה וא"ל הי הוא פלוגי בן שושן ממטמולה שמת יותר משי' שנה ושלא יכנסהו לג"ע מפני שע"י מריבה הרג את אשתו בשגנה

ואספר מעשי יה, והיינו ע"י לימוד ועסק התורה :

(לו) סי' י"ז ר"י בן הר"א ש בזמן

צרה הרגו עצמם ר"י ואשתו
 וז"ל הנאון יעב"ץ בס' מגדל
 חמותו וכו' וכן הנאון יעב"ץ בס' מגדל
 עון שער אבן בוחן אוהו ששחטו אותו
 ואת בניהם בשעת הגזירה מיראתם שלא
 יוכלו לעמוד ביסורין ושלא יתעוללו בהם
 העכו"ם קדושים הם ודאי אע"פ של"ה
 חייבין לעשותו (ואולי תלוי הדבר במהלוקת
 הרמב"ם והראש"ד נמוסר נפשו לכפר עניות
 אם קדוש יאמר לו) וראי' מפורשת ממשחז"ל
 גיטין פ' ה' הנוקין בת' ילדים וילדות שנשבו
 לקלון ודרשו הפ' אשוב ממצולות ים
 ואע"ג מצד הדין ל"א בני' יהרג ואל
 יעבור ובפרט דיש בני' תרתי למיבותי'
 משום דאשה קרקע עולם היא וגם יש
 בני' הנאת עצמו משא"כ לשחוט לזולתו
 צע"ג, ואך בס' מנחת חינוך כ' בזה"ל
 אבל אם אמר לחברו להורגו (ועד"ס
 בש"ס ס"ה) דחייב מיתה אם הי' עדים
 בדבר ובהתראה דמה לי אם נעשה שליח
 להרוג חברו דאין שליח לדבר עברה,
 ומה לי בעושה שליח להרוג א"ע דאין
 בידו ליתן נפשו במתנה דאינו שלו
 (ערמנ"ס פ"ה ס"ד מרומה) לענין גואל
 הדם ע"ש, ואולם צע"ק אם יש לו דין
 רודף להרגו קודם שעשה המעשה דמנערה
 המאורשה ילפי' לה ובמפורזה לא נקרא
 רודף או דלמא ש"ה דאפגמא קפיד קרא
 ויכולה למחול ע"ז משא"כ כאן דנפש
 קנין הב"ה הוא, ולא אתיהב למחילה
 (וע"ס סוף מ"ה ל"ה) ועמ"ש ברבות איכה
 פ"א סמ"ה ובמהר"ו שם ס"ן וביפ"ע
 ד"ה הרגני תחלה ובתי' הרד"ל ס"ק צ"ח :
 ומ"ש בהנה מ"ן שם דר' יהודה הי' נושא בת
 אחיו הר"י יחיאל צע"ק ממ"ש היפ"ע
 בפ"י למ"ר איכה (פ"ג ס"ג) בשם ש"ת
 הר"א חדי"ד דר' יחיאל בא בחלום
 לאחר פטירתו ובי' הר"א ש' דראוי הי'
 להיות מבני עירי' אלא שדחפוני על שלי"ה
 לו בני' ע"ש ואולי רק בני' לכר ל"ה לו :

(לז) סי' כ"ט ר"י החסיד ואמנם כהאי

דכתיבנא דר"י מפריש הוא
 ר"י החסיד לא נהבחר לי וכו' ואני הבאתי
 סמוכין לזה דע"כ שנים הם ולא קרב
 זא"ז דלפי הידוע לן דר"י החסיד ארין
 אשכנז הרה וילדה שעשועי' והוא ק"ק
 ויורמיישא

יותר הול"ל אליהו זה פנחס על דאליהו
 מאוחר בזמן שפיר שייך לומר שהוא הוא
 פנחס מיזמן הקודם משא"כ להופך אמו
 בזמן פנחס עלה על דעתנו לספק בו
 מי הוא (אחרי דהי' פנחס בן אלעזר בן אהרן
 ככה) ואמנם להנ"ל יתישב שפיר לשון
 חכמים והוא לשון הוזהב והמה בדקדוק
 מאוד דאלו אמר אליהו זה פנחס הווי'
 דאולי ע"ד גלגול הוא כונת חז"ל, משא"כ
 כשאמרו פנחס זה אליהו עכ"ל דאותו
 גוף של פנחס ממש לא מת והוא נשאר
 קיים מאז ועד זמן אליהו והוא הוא שעלה
 בסערה השמימה במרכבת אש ולא מת
 לשחת גוף ונשמה של פנחס ואליהו הוא
 באחת, ונכנס לג"ע העליון בשובה ונחת,
 רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו זכים וטהורים,
 עדי בא יבא לבשר בראש ההרים :

וידוע מ"ש בשם האר"י ז"ל ע"פ לא
 אמות כי אחיה וגו' דר"ל דעיקר
 טעם הגלגול להקן המעוות או להשלים
 התסרון (מפעס הרהטניה) הוא בא כמו
 מצות יכום או של"ה כהן בפעם הראשונה
 וכרומה ופירש בזה גם הפ' תורת ה'
 המימה משיבת נפש ר"ל להשלים התורה
 שיהי' המימה כלי חסרון (תמימה כזו
 תל"ו מ"ס יו"ד מ"ס ה"ה עולה הרי"ג)
 ונשלם ע"י משיבת נפש היינו גלגול
 ואמרת לפרש בזה גם הפ' באיוב ערום
 יצאתי מכבן אמי וערום אשוב שמה
 דאין לו הבנה לכאורה (וע"ס רס"י ור"ק)
 עד שהוכרח הגר"א ז"ל (אבות פ"א מ"ג)
 לפרש דר"ל ערום יצאתי מכבן אמי היינו
 האדמה שנקראת אמו שהוא החומר
 המקבלת צורה מן השמים וכמ"ש במ"ר
 תולדות (פס"ה) אדם שחמא לא אמו
 נתקללה שנ' ארורה האדמה בעבורך ע"ש
 ואמנם להנ"ל יתפרש הפ' בפשיטות דר"ל
 כמו שאני יצאתי כבר פ"א מכבן אמי
 אשוב שמה לצאת עוד הפעם מכבן להולד
 פעם אחרת ע"י גלגול וזבה אל" מ"ש
 באבות (פ"ד ל"ט) ואל יבטיחך יצרך
 שהשאל בית מנוס לך שעל כרחך אתה
 ניצר וכו' ר"ל עוד פעם שנית, ואמנם
 לפמשול"ל בפ"י הפ' זאת תורת העולה כל
 העוסק בתורה עולה כאלו הקריב עולה
 ובל"ס ה"ה בכל התורה נמי הכי הוא י"ל
 דזש"ה לא אמות כי אחי' פ' לא אמות
 כעת כרי להחיות עוד הפעם ואך הנני
 עומד הכן להשלים התורה והמצות כעת ע"י

אף הגליונות הגדולים טזה ומוזה אינם מספיקים לכתוב כמו כל המעוותים הנמצאים בתוך הספר הזה ומוזה אחלישיה' לדעתו מאור ול"א דבר עד שגלה הדבר לפני בנו הגאון יעב"ץ ז"ל, וגלל כן היו השנאה טמונה בלבו עד עה מצא ינס היטב חרה לו אח"כ על שבא לגבולו כי מתחלה ה' דרשן בק"ק פראג ומשם נתעלה לאבד"ק מיץ ואח"כ קק"ק אה"ו למלא מקום ש"ב הגאון בעל שו"ת כנס"י (ואף סה"י מליה קודם פריהמו לזוטינ בנו כנ"מ דידו אבד"ק קודלן) ורבים ה' בוחרים דוקא בהגאון יעב"ץ על שכבר ה' קבע ישיבתו ובית מדרשו שמה וגם ה' עיר מולדתו ומקום אבותיו שכבר שימש שם אביו הגאון ז"ל, וגלל כן ה' הדבר בוער בקרבו לאט לאט עד שמצא לו שעת הכושר שבא לידו איזה קמיעות כתובים באצבע איש אלקיים מש' תק"א ונפתרו ע"י צרופי שמות א"ה ב"ש ואח"כ בט"ע שהמה נוסים אחרי השב"ץ י"ש וארם נחש נבלע במ אחרי שה' שוררת אז בארץ, ואחזם השב"ץ ועד מהרה הבערה ללה"כ יצאה ולאש מתלקחת כי אז הזמן נרמא והוראת שעה ה' כי פשתה המספחה, וכננע נראה בבית ישראל אף בקצינים שבעם וגדולי היחש, והתורה הקדושה בקרן זווית מונחת, ואם אמנם כי הרבה גאונים ה' עם הגאון יעב"ץ עכ"ז רוב גדולי ישראל עומדים לו מנגד והחזיקו בירי הגאון מוהר"א וכנרפס ע"ז ס' לוחות העדות עדות לכל באי עולם, ואם כי אין רצוני כעה לעורר הישנות דבר שכבר נטבעו במצולות ים הנשיה ואין זכר למו עור, ובפרט דכל בית ישראל כבר הנהו אחריו ועמדו לימין צדקת צדיק המים הג"מ יונתן, גבי ענותן, ולא באתי בזה רק בשביל ישראלית למבקר ומננו וחכם בעיניו שהרהיב בנפשו עוז להיות כמכריע בדבר והאר"ק למעניתו בס' קורות היהודים ומגיד דבריו ליעקב (יעב"ץ) וישפ"ד לאר"ש מרתרו על הגאון הצדיק מוהר"י אייבשיץ זצ"ל ומוסיף גזרי עצים לקיום האש שלא תכבה, וגם בשביל דבר שנתחדש בו להראות לעין כל כי אף בשעת-עצם תבערה אש המחלקת באותו זמן ממש ה' נקרא הג"מ יונתן לשבת על כסא הרבנות דפ"ק קראקא למלא מקום אבותיו הגאונים בעל מג"ע ומג"ש,

וליה

ווירמיישא ובפרט לפי הידוע שמה בקבלה איש כפי איש מאורו מעשה שקרה לאמו הצדקה בהיותו עוד ברחם בטנה קרה מקרה שהיתה עומדת בצדו של רחוב היהודים (יודען גאסס) צר מאוד אצל ביהכ"נ הישן דשם ופתאים כא שר העיר רוכב על מוסר לקראתה ואין דרך לנשות ימין ושמאל גדר מזה וגדר מזה ולחצה אל הקיר ולולא נעשה לה נס שה' מתבצר לה חומה ופינה לה מקום היא חומת ביהכ"נ (קרן מזרחית לפומים) אזי היתה נרמסת לקרן רגלי מוסר, וה' הדבר לאת ולפלא עד היום הזה (וזכיתי נס אני לראות מקום הזה ומ"ס העולם דבר זה על אמו של רש"י הוא טעות גדול דבר נדוי מלכ) ואמנם ר"י מפרש וראי ה' רק עיר פאריז עיקר מקום גידולו ומשכנו :

(לח) סי' מ"ב מו"ה יהודה בהגאון מהר"ם פאדובה וה' אבד"ק וויניציא (ושמ"ך ו' ניסן ט"ו) וע' באר שבע סוף חולין (אס"א) :

(לט) סי' ס"ח הג"מ יונתן וע' הגה מ"ץ שם, ומפי כבוד אדמו"ר הרה"ג מוהר"ש סופר אבד"ק קראקא זצ"ל שמעתי ששמע מאביו הגאון בעשו"ת חת"ם זצ"ל סיבת המחלוקת דאחרי מיתת אביו נסע לפינמשוב לישיבת זקנו ולישיבת דורו הג"מ נ"ה דשניהם ה' אב"ד דשם זא"ן, וקרה מקרה דהגאון בעל ח"ץ נסע דרך שם לאשכנז ומרוב ענותנותו לא הודיע שמו מי הוא ואחרי כי הגאון הר"י אייבשיץ החליט אז בדעתו ג"כ לשוב לאשכנז אזי נסעו שניהם יחדיו ובעגלה א' ואיזה חברים המקשיבים לקולו בחורי חמד מופלגי תורה ליווהו אותו על רכבו איזו פרסאות ופלפלו עמו בחריפות גדול בשעת הנסיעה טרם יפרדו איש מעל אחיו ובל"ס הלא ידעתם כי נח"ת ינח"ת מזה איש אשר כמותו (הוא הגאון בעל ח"ץ) על אשר זכהו ה' לשבת בצוותא דא ולא ככל יומא מתרחיש נסיעה כזו ועל עגלה יפה פיה כזה, והחת אחד השיח"ם שאל אותם אודות ס' שו"ת ח"ץ (כי יל"ה לאור עולם זה מקרוב מניס"ך א"ד יפה אף נעים ועם גליונות ארוכים ורחבים) ועוד הוא מדבר ענה לו הג' מהר"י אייבשיץ שה' עדין בחור צעיר לימים דרך שחוק כי

שארית

לה"א י

ציון

קבא

מ' רבקה א"ר צ"ה וע' כלים פכ"ב (ואולי הוא הל"ה בר' שלום מעליש מקראקא שמת קודם הלי ימיו ולא נש"ק כמ"ש בס' זרע צדק), מ' בת שבע א"ר שלמה זלמן יואל מכריסק חיותן הגאון בעל כנסת יחזקאל, ומ' דאבריש א"ר שמואל בר' יעקב ובפנקס הח"ק דפה קראקא נכתב עלי' הצנועה שאין כמותה בכל קצוי ארץ;

(מג) **שם** והי' ס' תורת האשם וכו' גם חי' ס' טוב טעם על הבחי וסודות הרמב"ן עה"ת, ס' דרכי הוראה הגה על מור אה"ע וע"ס נפתולי אלקיים כ"י (ואולי הוא ככלל ס' טונ טעם) וע"ס נבעת המורה, וביאור ע"ס בחינת עולם, דרוש לפ' חיו (ד"פ כפ"ו) ודרוש על חידוש הלבנה (ווינלג כתר"ו) ס' פרשת החודש על קידש החודש (תיו"ט ר"ה פ"א מ"ט) ספר גימין הובא בס' ברכת המים וס' מגלת איבה (נפס כ"ס) נפלאות מדובר בו ממה שקרה לו ואשר הצילו ד' אותו מצרה לרוחה מיגון לשמחה ושם אותו לחוק ולזכרון לדור אחרון לזרעו אחריו וקב"ע את קובעיה"ם הוא יום ה' המזו לצום לכבי ולמספד ויום ב' אדר לשמחה משתה ויום טוב בכל שנה ושנה עד עולם;

(מד) **שם** וראיתי להרב אלי' זומא שהביא ס' מלבושי יו"ט וכו' וכעת הדפיסו מחדש בק"ק ווארשא בצירוף אינה הגה' וחי' לידיו הרה"ג מו"ה יצחק פייננבוים שלי"ט חד מכד"ר דשם;

(מה) **שם** והי' אבר"ק פראג ווינא לודמיר שהוא ברוסיא המרנה;

(מו) ס' קמ"ג מו"ה יוסף כ"ץ והי' אב"ד ור"י קרוב לחמשים שנה והגיע לגבורות עב"ל וצע"ק דבנוסח מצבתו פה קראקא אי' בזה"ל בזאת המערה נקבר איש אלקי"ם האלוף התורני מו"ה יוסף ב"יה מרדכי גרשון כ"ץ ר"י פ"ק יותר מחמשים שנה ויוסף להיות עניו מכל האדם הרביץ תורה והאיר עיניו בשו"ת שארית יוסף וביאורים על חו"מ והמרדכי נפטר יום ב' ג' שבט נש"א את ראש בני גרשון עכ"ל [נמנינו שנתעטרו בלוחות זמן שנים שלשה צערת ראש ישיבה כפ"א כמו הג"מ משר לנדא (רבו של הרמ"א) הג"מ

ול"ה חוששים כלל על הקול קול יעקב, הרי לך דגם עירנו עיר קראקא הי' מאוהביו הנאמנים, ולא נתקו מוסרות האהבה וחב"ל הנעים, ומאש ועד סוף; (מ) ס' פ"ה הג"מ יואל סירקיש והי' תלמיד הרב החסיד מוהר"ש מלובלין הנקרא ר"ש ר' ליבושם (ע"ל לוח ס' סמ"ז) ולהג"מ מהרצ"ה שור (תלמיד הרמ"א ז"ל) עכ"ח או"ח ס' קע"ד והמ"ו, ולהג"מ משרם פייבוש אשר מלא מקומו פה קראקא מש' שע"ט עד ש' ה' (בזמן הגאונים בעל מנ"ס ובעל מג"ע) והי' גם ס' משיב נפש על רות בדרך אלשיך ונרפס איזה פעמים וכן הגהות על ש"ס (ערסם וסרס והעלם על מזמח הדפוס הרב מוהר"י מוכל) ובשביל שהתיר הדש בזה"ו נגד שי' רוב הפוסקים (עיו"ד ס' רל"ג וסו"ת הכ"ח מסו"ב ז' ולכללה וסו"ת נלווי כתר"ו ס' ג' ופנ"י סוף מס' קידושין וסאגת חר"י ח"ב כסופו) וגעל שהתיר לראש ישיבה להנות מן המהנות עד שיתעשר דין גרמ"א שרבים מוכמ"ו דורו יצאו לריב עמו (וע' דמס"א ר"פ אלו טרפית ושל"ה מס' כבוטות וסו"ת פמ"א ה"א סע"ט ע"ס) ועב"ו רוב האחרונים החזיקו בשיטתו וכמ"ש וה' עמו הלכה כמותו;

(מא) ס' פ"ח מו"ה יוהנן מוהרעמניץ אחי הגאונים מו"ה ליב קאלישר ומו"ה שמואל נאמן בני הג"מ מאיר מקרעמניץ בהג"מ מרדכי קרעמניצר נכד הגאון מוהר"ל מפראג ו"ל;

(מב) ס' צ"ב מו"ה יו"ט הגרי העיריר תלמיד הג' מהר"י גינצבורג וכו' וכן הי' תלמיד להגאון מהר"ל מפראג, ונולד אחרי מות אביו ונתנדל על ברבי זקנו הג"מ משה לוי העליר וולרשמין (ע"ס עיר מולדתם בלחץ אשכנזי) וכמ"ש הו"מ כלאים פ"ט מ"ז ובהקדמה לס' צורת הבית ומע"מ וכן בהקדמה לס' ילקוט שמעוני (פ"פ תס"ט) וג' בנים הי' לו מאשר ידענו הי' הרב מוהר"ה הלוי מכריסק (חתן הג"מ אברקא כהרש מהר"ם ווהל) והרב מוהר"א הלוי אבר"ק סקאלא והרב מו"ה אלכסנדר סג"ל בפראג (ונס' ענף עץ אבות חושב לו עוד ר' משה מפרלג ור"י ליב העליר ולא אדע מקורו כעת) וגם הי' בנות הי' לו מ' ניסל א"ר זאב סלאויס, מ' רייל א"ר יעקב יוסף ממריסק,

כי ברבות הימים הכל נשכח, ומדוע שם בעליו אין עמו? ולפמ"ש נכדו בהקדמת ס' ברכת המים חי' חיבורים רבים אשר עוד לא זכינו לאורם. ע"ש, ובשו"ת חינוך ב"י סקל"ז וברישי שו"ת מעיל צדקה ע"ש: ובח"ק שומרים לבוקר דפ"קראקא מצאתי חתימתו שהי' חתום א"ע עם הג"מ חיים הגדולש אבד"ק חמשין והרב הרשן הגדול מו"ה שמואל ר' מאשלש שהי' או ביחד ראשי משגיחים דח"ק הג"ל ומש"ש המעתיק פרט השנה שנת גאול"ה בא"ה הזכ"ו היא שלא כדקדוק והנקודות רבה על הכתב ואי עתה דורש הנקודות רק על מלת בא"ה הזכ"ו לבד:

ואמנם רק שמואל בקוראי שמו וזו שהערתו לידידי בעל שה"ג החדש שמביאו בספרי בשם שמואל (ס"ן ע"ד) ולא סמך א"ע על בעל שה"ג הראשון שכבר נזכר שם למטובה בשם יוסף שמואל:

(מח) סי' ר"ח ר"י בן הראש נדפסו פרפראותיו עה"ת וכו' בראשונה בקושטא ש' רס"ב ואח"כ הרבה פעמים ופ"א גם עם באור והגה' מכוונה בשם עמור ככורים, מפני שהרבה מעותים ושבושים נפלו בו (ולדוגמ' ע' פרשת לך ע"פ ולכרכך ונו' ע"ש ולמנס לפמ"ש נפי' היונתן אפסר לקיים הגי' ע"ש):

וזה לא כביר נדפסו פרפראותיו בשלימות וגם פירושו הארוך ע"ד הפשט עכה"ת כלולה מפרשי' ראב"ע רמב"ן ור"י קמחי וקצת מאביו הרא"ש ז"ל ומאוד יצ"ע על הכעל המעלות לשלמה מה שעלה ונסתפק מי המחבר? ובפרט לפמ"ש האלשיך בשה"ש ע"פ מור ואהליות ע"ש:

(מט) סי' רי"ג יעקב ג"ב בהג"מ אשר אהרן לעמל אחי הג"מ לזיור (מ"כ כלפ"ו) חתן הרמ"א ז"ל בנו השר מו"ה שמעון ג"ב:

(נ) סי' רכ"ח רבינו יעקב החסיד הגאון המחבר האריך למעניו שם בענין ס' שו"ת מן השמים המיוחס לו ועמש"ש גם בהגה' מ"ן, וע' הקדמת ס' שו"ת מן השמים הנדפס זה מחדש עם באור "קסת הסופר" לידידי הרב וכו' חוקר ומקובל מוהר"א מרקוס שלי"ט, ומש"ש באיכות אר"ש טובה ורחבה כדרכו בקודש, ואמרתו לא אמנע מלהעלות

הג"מ מרדכי סנ"ל והגאון הרמ"א, ומעמה כל השערות המנקרים נענין זה יעלו כחוכו, וכחנם העלו חנק מרגליתם עד לכ השמים] והי' גיסו של הרמ"א על שנשא אחותו של בעל שארית יוסף וכמ"ש בהשובותיו סי' ז"ן וח"ן ע"ש, וע"כ דוחק מאוד לומר מ"ש הרמ"א ס"ס הס"ז וז"ל ואפשר דהרמ"א כוון לאוהו זקן בעל שארית יוסף ע"ש דאיך אפשר לומר דיכנה את גיסו רק בשם זקן סתם ובפרט שנפטר עשרים שנה קודם לגיסו, ויותר ג"ל דאותו זקן שכ' הרמ"מ שם, כוון להר' קפלמן הנזכר שם מקודם, ומ"ש בהקדמת ס' שירי תהלה דבעל שא"י הי' ממורשי ווינא דבר בדוי הוא ואין לו שום יסוד ושורש:

וזוגתו הרבנית מ' שפרינצא היתה בת הפו"מ מו"ה משה עכרלש ז"ל ונפטרה (ד' ענת סל"ה) ועליהם נקבר בנם הג"מ הנחום הכהן כל ימיו דיין וגבאי צדקה (ז"ך ענת טע"ה) אבי הג"מ פסח הכהן אבי הג"מ משה הכהן אבד"ק לויצק הוא שר המסכ"ם ע"ם עמודי' שבעה, וחתנו הי' הג"מ שלמה סנ"ל הנקרא רח"ש חרוף איש מביה לוי אבד"ק לבוב (וזוגתו הלצנית מ' ניטל סמ"ך כ' השון נשמ"ח) אבי הגאונים מו"ה יצחק סנ"ל חתן הגאון מהרש"א אשר מלא מקומו שם (ע' ט"ז גיטין ח"א מ' סק"ל וח"כ ג' סק"כ) ומו"ה משה סנ"ל אבד"ק פולנא חתן הג"מ נמע כהנא אבד"ק אוסמרהא, ובפנקס הח"ק דפה קראקא מצינו עוד שארית ליוסף בני הרב מו"ה אהרן משה הכהן (נפטר ט' אדר טע"ו):

(מז) סי' קפ"א מו"ה יוסף שמואל **מקראקא** הפליא לעשו' בהנהותיו לתלמוד וכו' ובעלי מדפיסי הש"ס החדשים הרעו לעשות אשר לא העלו שמו הטוב על שפתם כלל והשמיטו שם משמואל לגמרי, ומנעו הטוב מבעליו מלהודיע בשער בת רבים, כי הגהות הקרות האלה הוא הורם והוא מולידם, ומאשר ידענו רק הוא הי' הראשון ממוכי הרבים בציוני הגהות הש"ס ממקום למקום, ואחריו החזיק הגאון מו"ה ישעי' פיק זצ"ל, [וכמקרה הזה קרה גם להרב מוהר"ל נענו לנית ברוך כהנ"ס שלטי הנזכרים על הרי"ף וכן מראה מקומות מרמזים סמ"ג וש"ע על כל הש"ס הנקרא עין מספט] וכן לא יעשה

קב

ציון

לח"א י'

שארית

ארבעה סמיכי לכת הג"מ נתן אבד"ק דברמיל הג"מ בעריש אבד"ק פודהייץ (אני הגאון מהר"ה לראזניש אבד"ק לכוז נהמ"ס ע' ט'קות) והגאון בע"ס פני ארי' אבד"ק הנובר (ושמ"ך אלר מקמ"ט) והרב הנגיד מו"ה שמואל מבראדי :

(נג) סי' ר"ן **מוהר"י פורר** ואחיו של מהר"ל מו"ה חיים וכו' ול"צ לכ"ז ובפשיטות הול"ל דמהר"ל בעצמו הביא כ"פ בספריו מורי הרמ"א שהי' תלמיד למי"ה שכנא מלובלין תלמיד מוהר"י פולאק, וא"כ איך ירצו מכתבי שואל ומשיב בין מהר"ל ומהר"י פולאק, ומ"ש בסה"ד (כסס סה"ק) שנפלה מחלוקת גדולה בינו ובין הג"מ אברהם מינץ בדין מפקיד ונפקד ע"ש וכאשר ידענו נמשכה המחלוקת עוד מימי אביו הגאון מהר"י מינץ ובנידון מיאון קטנה עשו"ת הרמ"א ויש"ש באריכות ע"ש :

(נג) **שם** ובסה"ד כ' דנפטר סמוך לש' ר"ן וכו' ובודאי כונתו מישום דנשמכה מיתתו שם למיתת הג"מ הר"א ממינץ הנפטר בפרווה ש' רפ"ה ע"ש ולכאורה א"א לומר כ' דהרי על פ"ש ציונו בלובלין (לפי המקובל אלס סס) חקוק בעט ברזל ועופרת, לרור אחרון למשמרת, דנפטר בש' ש"א והי' מכוונה בשם קפלמן וה"ל, אבל וקונה אעורר, בככי ורמא אשורה, רבי יעקב הלוי שמו, מעמו ונימוקו עמו, הוא אביר יעקב התם, אשר שמו ככס נחתה, הי' חכם בחכמת כל הספרים, בפרט בששה סדרים, ומי הרביץ תורה כמיתו, ומי יוכל לספר ההלתו, הג"מ יעקב בר' יוסף ז"ל נפטר כ"ג סיון ש"א לפ"ק עכ"ל, ואמנם לפ"ש בשו"ת מהרש"ל סמ"ח אין ממש לקבלה הג"ל דכ' שם דאביו מו"ה יצחק הלוי שמו (אלס תולדות יצחק יעקב) וכמ"ש המח' כאן ודוחק לומר דע"י שנתחדש הציון נפל בו טעות :

ובחסכמה לס' ברכת אברהם (נרפתי) מצינו עוד ח"א באותו דור בשם זה, וזו חתימתו שם, יעקב פולאק איש ירושלים אשכנזי ע"ש, ובס"ם עיר גבורים (דסס) במכתבים, וידידי החכם המבקר מוהרפ"ה וועטשמין ז"ל מפ"ט רוצה להחליט מדעתו כי לרגלי המשפט שה"ל כאן שהעלילו עליו שהחזיק בקול

מלהעלות כאן אנכ נראה גם מה שכתבתי בענין זה לישב קושי' איר חיים (רלס י"ג ז') כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום ונז' יומת והקשה היתכן אשר יומת האדם על שחלם לו חלום כזה ותירוצו שם דחוק ע"ש ואנכי בעניי ל"ז להבין קושייתו והא י"ל נביא או חולם ר"ל הנביאה הן בהקיץ והן בחלום ידובר בו וכן מצאתי בהראב"ע וברבינו בחיי ואולי אין רצונו לפרש כן משום דסתם נביאה רק בחלום הוא בא ובהקיץ בלא"ה לא השיג בו שום אדם וזלת מרע"ה וכמ"ש בפ' בהעלותך בחלום אדבר בו לא כן עבדי משה ונז' ואך אכתי י"ל דקאי על שאלת חלום כנ"ל וכדומה, וערש"ה וישאל שואל בר' ולא ענהו גם בחלומות גם באורים גם בנביאים. (ואולי ע"י הסנעת שמושי ט"ז שמות מסס י"ט עד כ"ו וכמ"ס האר"ז ז"ל) ויובן לפי"ז גם לשון התרגום יב"ע וז"ל ונכי שקרא ההוא או חלום חלמא זדנא ההוא יתקמיל (וכמ"ס נפ' סופטים י"ח כ') כי כסתם חלום ל"ש לומר ב"י שקר או זדון וכמ"ש המפרש ליונתן שם דר"ל שחלם לו הנה בודון לבבו על שהרהר בו כל היום הוא דוחק מעצמו, ויתישב בזה גם מה דצ"ע לי על הרמב"ם (פ"ה ה"ו מה' עכו"ס) שלא ביאר שם כל צרכו מענין חולם החלום והוא דבר המפורש בתורה שם וגם שכיחא הוא אם נפרש דמן סתם חלומות ידבר בו, ואמנם להג"ל גם חלום ענין נביאה היא וממילא הוא נכלל במש"ש בענין נביא השקר ונביאתו ואכמ"ל עוד :

(נד) סי' רכ"ה **מו"ה יעקב יהושע** בעל פנ"י (ואמו היתה בת נתו מנעל מג"ס ובהיותו בן ח' שנים הי' לומד אלל דודו הג"מ משה צהגאון מג"ס) ומתחלה הי' חתן הרב מו"ה משה סג"ל לנדא פו"מ דלבו, ואך כיום ג' כסלו ה"ג נהרגו שמה' ל"ו אנשים (ובתוס' אשמו הרבנית מ' ל"ה ובתס' הילדה גיטל ואמה הגבירה מ' ריזל ואזניהס הזקן. הרב מו"ה שמעוני כ"ץ) ע"י סיבה כי ארץ רעשה ע"י הרבה ככרים אבק שרפה (פולור) שהיתה פתאום למאכולת אש (עקספלאטורט) וגם הוא הי' מן הנפילים וניצל בדרך גם, ונשא אח"כ הרבנית מ' מאבא במו"ה בעריש מלבוב (נפטרה במנהיגים ער"ס חשוון תקנ"ב) והולידה לו

(ע) הקדמת ס' שלילת שלום) ונמצא בברסלא באוצר הספרים אשר בבהמ"ד הרבנים, ועל ס' חסידים (הי' תח"י סח"ה כניעלין) וע"ס תורת האדם החרמב"ן (אליה הספרים נעזר לייסודו) ועל ס' היוחסין ועל השבשי נזכר בס' שאילת שלום שם :

וחזה הויה כהנהותיו הנ"ל לסדר התפלה שהניח בצ"ע הנוסח שלו וישכם ויאמר רבון כל העולמים וכו' ע"ש וצ"ע על עיניו הברולחים שנגעלם ממנו כרגע דכן הוא בהנא דב"א פכ"א ע"ש :

(זו) ס' שצ"ח מו"ה ישעי' הלוי והי' שמו ישעי' יעקב במוהרי"ל הלוי אבד"ק אלעסק (סמ"ד ז' חיי"ד תקע"ח) וחי' ג"כ ס' חוק ומשפט כונה התקיעות הפותח זהב וביה החכמה (סה"ס) ונתיב החכמה על שיעורין שבש"ס (סח"ה) :

(נח) ס' ת' מו"ה ישעיה הרו"ו במו"ה יעקב סג"ל שהביא סידור שערי שמים לאביו ז"ל לביה"ד, והי' חתן הג"מ אליעזר חיים חיות וע"ל פליטת סופרים (ח' לח) :

(נט) ס' ה"ח מוהר"י בעש"ט הגה מ"ץ שם בהקדמת ס' יכין ובעזו והוא פלא וכו' וז"ל שם אחי' השילוני מיוצאי מצרים הי' וקבל ממוע"ה ומבית דינו של דוד המלך ע"ה והי' רבו של אליהו הנביא וגם רבו של מורו מוהר"י בעש"ט ע"ש. (וכס' דויד ודוכטו הכ"ס זמן פטירתו ז' סיון תקי"ט) :

ובעל כלילת יופי (לידויה הרה"ג המנוח וכו' מוהרמ"ן דמזינר ז"ל מפ"ק) בח"א דע"ח ע"ב, חושב והולך שם כל שמות הגדולים אשר נתעמרו בבתר שם טוב כמו ר' אלחנן בע"ש אבד"ק ווינא (ע"ס עמק המלך על הרמב"ם לנכדו הג"מ זלמן וואלף אבד"ק אונסדרף) ור' אליהו בע"ש אבד"ק חעלם זקנו של הגאון בעשו"ת ח"ץ (ע"ס ס' ז"ג) ור"א בע"ש השני אבד"ק ווירמיווא (הוא ר"ה לואץ או אשכנזי) ור' יואל בע"ש מואמושין (ע"ס קצ הישר סס"ט) ונכדו ר"י בע"ש השני בהמ"ס מפעלות אלקיים ע"ש, וצ"ע על אשר לא זכר גם את שם הרב מוהר"י בעשי"ט ז"ל ממעו"ביו (הנזכר נכס"ג כאן) וכן הג"מ בנימוי כגוש הכהן בע"ש מקראמשין בהמ"ס שם טוב, וכן הרב מו"ה ארם בע"ש וכמו כן בעירו

החשד על האשה קלארא שנממאה מן היהודי שמואל הרופא כחצר המלכה עלה ככאן לאה"ק, ובאם הדרך כמדינת הונגריה עלה בהסכמה ע"ס ברכת אברהם וחזר אח"כ לק"ק ולבולין ממעם הכמוס עמדו, והדברים כאלו דחוקים מאד והשערה כזו תלויה רק בשערה, דאיך יהי' נדון על המחשבה לבד לכנות א"ע בשם איש ירושלים (ואפי' לפמ"ס נחל"ג כתובות דע"ה ט"ס), והי' ר"מ פה קראקא פראג ולבולין (וסומך פל"ק) והי' מחבר הנהגות על הסמ"ג ועשו"ת באר שבע סמ"ו :

(נד) ס' רע"ד מהר"י אברבנאל זכה פסח וכו' ונקצר ע"י הרו"א ממודינא ומכונה בשם צלי אש וכן ע"י מו"ה יעקב הירצקש (עסה"ד אות ק' קטור) וגם ס' י' ס' נחלת אבות ימות עולם להקת הנביאים מפעלות אלקיים מרכבת המשנה עמרת זקנים (בהיותו עוד נעיר לימים) צדק עולמים, שמים חדשים, גם נדפסו שאלות ר"ש כהן ותשובת הרו"א אליו (ד"ו סל"ד) :

(נה) ס' ש"ט מו"ה יצחק חרית ועהג"ה מ"ץ שם בהג"מ זאב וכו' ובפנקס הח"ק דפ"ק נזכר בשם בנימין זאב :

(נו) ס' שצ"ב מוהר"י בררין והא לך נוסח מצבת זכרון אשר לו בק"ק ברסלא, הן האדם הי' באחד מצבת השמים, לדעת לעות את יעוף דבר על אפניו, ע"כ וזלתי ואירא שבחו לסיים, אך אזכור י"ב חבורים אשר אסף באפניו, ידו פרש להקן כלי" שר"ת בהיותו ראשו"ן לציו"ן, שמר"י מאוחריים לקדם במיני תרגימ"א, יצא ידי' חובתו על קשו"ת מיוש"ב וללקוט אומ"ר השבכ"ה לכש כשריון, יש סד"ר למשנ"ה בין כנס"ה חכמ"י ישראל היודיע גבורתו, הפלא"ה שבערכיון וקמ"ץ שהגיה לחינוך עלי גליון, ותוסף וזעו הנ"א תוספ"ה ושאלות פלוג"ה תפארתו עכ"ל, וזולה זה נמצא ממנו הרבה הגהות כמו על הנ"ך (דירנפורט תקל"ה) ועל סדר התפלה בשם תפלה יפ"ה (תקון שלמה דירנפורט תקס"ו) ועל מס' סופרים ושמוחה (כס' רנ"ג יסרה להג"מ גדלי' ליפסין) ועל הרמב"ם (דירנפורט תקע"ח) ועל הרי"ף (פ"ב תקל"ו) ועל הש"ס נדפס הרבה פעמים, ונשאר עוד הרבה בכתובים כמו על המחזור

קבנ

ציון

לח"א

שארית

מישראל אין עוד נביא וההמון ל"ה קוראים לשום איש בשם נביא אפי' בדרך נזומא אף למי מקדושים שהי' שמם זכרי' ישעי' וכדומה משמות הנביאים עכ"ל ובמח"כ נעלם ממנו דאביו של רבינו יהודה חסיד הי' נקרא רבינו שמואל הנביא וכמ"ש בשו"ת מהר"ם ד"פ בסופו דק"ג (וע"ל נמערטת גדולים א' רי"ט עיי"ד כ"ט) וכן ה"ר עזרא הנביא סבעלי תוס' הובא בשבועות דכ"ה (וע"ל נמערטת גדולים ע' וי"ו):

בעירונו עיר כרכ"א דכולי' ב' מצאנו ח"א בשם זה והוא הרב מו"ה צבי הנקרא ר' הירש בע"ש (וע"ל פליטת סופרים ה' ג') ואולי הנא ושירי:
וכן מש"ש להשיג ע"ס זכריה משלם (פפד"א תקל"ט) במ"ש דהג"מ זכרי' מענדל אביו של הג"מ ארי' ליב אב"ד קראקא הי' נקרא בדורו בשם זכרי' הנביא, ודחה דבריו כי רחוק מלהאמין בזאת, יען כי מעת שפסקה הנבואה

ל

וחשבו למשוגע ויכהו עוד הכה ופצועו וילך ערום ויחף בכפרים עד שריחם עליו א' ונתן לו מלבוש מלא קרעים א' למעלה ושבע למטה, וילך ממקום למקום לבקש אוכל לו, עד שגדלו שערו וצפורניו כחיות היער, ואין מאסף אותו הביתה וירא לאמר כי טלך הוא וילך הלוך למסעיו עד עיר פראג וימצא יהודי א' וקן ויגלה לפניו כל לבו, ויאמר לו איעצך שתלך להרב מהר"ל והוא יושיעך וכך עשה וא"ל הרב מהר"ל כי בא שם א' וישב על כסאך ועתה לך נא אל הנהר ותעשה לו כאשר עשה לך כי עתה ירד לרחוקי, וא"ל איך אלך הלא שערי וקני וצפורני כך המה ויאמר אני אנלחך וירד אל הנהר ועשה כאשר צוהו ויקץ והנה חלום, והפעם רוחו וישא עיניו וירא כי מונח על שלחנה מס של כסף ועליו צפורניו ושערו וכמראהו מש וכמדתו ויתבהל מאוד ויקרא להרב מהר"ל לבא אליו, ודבר עמו חדר בתוך חדר. ובמל הגזרה:

(ס) סי' א' מו"ה לוי אישכנזי נפטר בק"ק סטאניסלוב (ך' אלול תקי"ג) וח' ג"כ ס' עשרת שלמה על מדרשים התמוהים:
(כא) סי' ח' מו"ה ריב ומ"כ בעיר בראדי והג"מ זלמן מרגליות וצ"ל הי' נכדו (אס"ה):
(כג) סי' י"ז מהר"ל מפראג ודבור עם הקיסר וכו' כמ"ש בס' צ"ד וכו' ואחריו דגם בע"ס צ"ד קצר מאוד בזה, ואמרתי להעתיקו בכאן כמו שמצאתי הדברים בארוכה, וכך הי' המעשה המלך רודאלף רצה לגרש היהודים מארצו בעצת המלכה והכומרים ונתגלה הדבר בסוד למהר"ל, ובאותו פעם חלם לו המלך כי נוסע במרכבה על נהר דאנוי לרחוקי, והתרחק מעבריו וירא איש עולה מהנהר ולבש מלבושיו וישב במרכבה אשר לו ועבריו אחריו והמלך קרא אחריהם בקול גדול ואין שומע לו ויבא היבשה ואין לו שום מלבוש לכסות מערומו ויבא כיער ויאמר אני המלך

מ

(סג) מהר"ם לובלין וע' הגה מ"ץ שם, וחהנו הג"מ אליקים געץ הי' ממלא מקומו בלבוב (עס"ה ז"ל סמ"ג) ומהר"ם ז"ל הי' חתן המלך הג"מ יצחק במו"ה דוד שפירא הכהן אב"ד קראקא (ומ"ס כמח' חתן מהר"י הכהן חתן מהר"ל מפרג' טעם נמח"כ דר"י הכהן חתן מהר"ל חסס ח"ע ר"י צמו"ה שמשון ומלינו אומו רק בפרג' וסס ניתו ונוצר לעיל אהו יו"ד שע"ה) וז"ל נוסח מצבתו פ"קראקא, בחודש אלול בש"ס ליצירה, ככה מישראל אורה, פנה ויווה פנה הדרה, משיבי מלחמה

(גד) סי' ט"ו מו"ה מאיר כ"ץ ע' הגה וכו' וכן בק"ק דובנא (ושמ"ג נ' כסליו ת"ג):

אליקים נעץ כ' בהקדמה פנ"י לוקנו וז"ל וזקני חי' ג"כ פ' על עשרה מאמרות להרמ"ע ושלמו בו ידי זרים אחרי מוהו כי העתיקו איש א' בן בליעל ובלוי שם והדפיסו על שמו ע"ש גם נדפס עם פי' יואל משה למוהר"ם במוהר"ש הלוי על ג' מאמרים (ח"ד ת"י) וס' נר לסאור פי' על מאמר עולם קמן והוא למוהר"ם במוהר"ח אייזנשטט (ווימארסנרף תל"ה) ועוד יש פי' על מאמר עולם קמן למוהר"ל במוהר"א ש' הנקרא ר' ליב בעל קבלה:

(סע) סי' ס"ה **מהר"ם המאירי** גם ראיתי בכ"י משיבת נפש וכו' וכן העיד בעל המעלות שלשמה שראה ס' משיבת נפש ושבר גאון נכבדות מדובר בו במדת הנפש ע"ש והגאון בעל סמיכה לחיים למהר"ף כשהרפים פירושו לאבנה הוא ס' דרכי חיים (שאלוניקו תקפ"ח) הוסיף בו ג"כ פי' המאירי ופתיחה יקרה והוא כולל סדר הנאים ואמוראים ונקראים בשם בית אבנה:

(ע) **מרים אחות הרמ"א** ונקראה בשם מרים בילא כמ"ש בס' החיים דפ"קראקא וכן במצבת קבורתה עד היום הוה וז"ל נסמכה מיתה מרים אחות משה ואהרן לפרשת פרה שמיתהה מכפרה, קבורת מצבה תהי' לה למזכרת, עד שהיה' עם שאר צדיקים ננערת, הלכה למנוחתה עש"ק סמוך להכנסת כלה ה' אלול ותפס שם מרים בילה (סע"ז) לפ"ק עכ"ל (וכעת נסתשו הנקודות ט"י שנחתס המלכה) ומלשון הזה נראה דהי' לה גם אח בשם אהרן ואנחנו לא נדע מזה כלל זולת שם האחד אלעזר (וקרוב לומר דהי' חתן מהרש"ל לפמ"ס בס' החיים דפ"ק בזה"ל מרים בת הנ"מ שלמה לוריא חשק האלוף מו"ה אלעזר ט' בס"ן ע"ש ואולי צשכיל זה קורא מהרש"ל להרמ"א כסס שרי ומחו"ט ע"ש) והשני מו"ה יוסף סברייק (נפטר בצפונא) והשלישי מו"ה יצחק (עשית הרמ"א ס"מ ל"ט וק"ג ודו"פ יו"ד טל"ה) ועל מצבת קבורתו הי' כתוב שהי' דורש טוב לעמו (נפטר ר"ה ט' מש"ה) ואולי א' משלש אלה הי' משתמש בשמות שתיים ונקרא גם בשם אהרן (ורחוק לומר דהוא רק ע"ד מליצה):

וז"ל פנקס דבהכ"נ הרמ"א ז"ל בשלימות בכבוד גדול הלכה למנוחתה, בע"ש

מלחמה שערה, הוא מלחמה התורה המשביר בר לכל בחכמה המפוארה, במשנה תלמוד בקבלה גם במקרא, גאון ונשיא כהנא רבא אשר נוע בעון דרא, מרנא ורבנא יצחק בר' דוד שפירא, עוקר הרים ומשבר סלעים בסכרא, שפתי כהן ישמרו דעת ומפיהו יבקשו תורה, ויצא יצחק לשוח בשדה וכו':

והוא בעל המפרש סוגיא דהגרי לוד ונדפס כמעט בכל השס"ן, ועל דף לוח הזכרון של שמות הגאונים אשר בבית החיים דפ"ק (סהול על קיר חומת זיכ"נ מנהון) הי' כתוב מתחלה "ר"י הכהן חתן מהר"ם לובלין" הוא טעוה וצ"ל חותן ודין גלמא שהטעה את ידידי הרב בעל שה"ג החדש (ח"א יו"ד רל"ז) וכעת נתקן הדבר על ידי, ועשו"ה הרמ"א סע"ג ושו"ת ש"י סכ"ח, ונתיבות עולם נתיב הלשון ע"ש, ומספר החיים דפ"ק נראה שגם אביו הי' מגדולי העיר כאן וז"ל שם הגאון מורינו הרב ר' דוד בר יואל הכהן וזוגתו הרבנית מ' מיכל ציונה, עוד שם הג"מ יצחק הכהן וכו' וכן זוגתו הובאה מן אושטי' ש' ש"ס, ובהם מ' אסתר ה' טבת שס"ד (וט"ל פל"ס ד' י"א, ויו"ד ק'):

(סו) סי' כ"ח **הר"ם פרנקל** והי' רופא למלך פולין ואבד"ק ואלקווי ענו"ב מדו"ת אה"ע ז"א (אס"ה):

(סז) סי' כ"ט **מהר"ם מרוטנבורג** ועמש"ש בהגה"מ"ס"ק"כ, והא לך גם לשון הפנקס דק"ק ווירמייזא ר"מ מרוטנבורג כ"ב (נר נרוך) שם לדרך פעמיו לעבור הים הוא וביהו בנותיו וחתנו ויבא עד עיר לומברדי"ש ופתאום והנה ההגמון הרשע יש"ו מביילא בא מרומי דרך שם ועמו המומר קניפפא (קעמפע ימ"ע) והכיר את מורינו והגיד להגמון וגרם דשר העיר מיינהרם מגערץ הפסוהו (ד' תמוז) ומסרוהו למלך רודאלף ונפטר בתפיסה בעויה (י"ט תיי"ג) וקבורה ל"ה לו עד שערה רוח נדיבה בלב נדיב ר' יוסקינד ווימפפען ז"ל בק"ק פפר"ם ופזר הון עתק עד שהביאו לקבר אבותיו בוירמייזא ואורו נדיב נפטר אחריו וקנה שניתהו אצלו עכ"ל:

(סח) סי' נ"ט **הרמ"ע** וגלו נדפסו עם פי' יד יהודה וכו' והג"ם

שארית

לח"א מ'

ציון

קכד

כי תצא ונקברה סמוך להכנסת בלה ביום חתונתה, (ואולי לרמז הוא כל ג"כ דכיום ח' הוי' יוס חופתה) ח' אלו בשע"ה (שע"ו) ב"ך ירוחמו יתומים (ואולי כל לרמז דנקברה בזמן הדלקת נרות שהוא ב' שעות קודם ליל ש"ק והוא שעה כ"ב על היום וזה לא כביר עוד הוי' המנהג להכריז כך בכל ע"ס [זווייא לונד זואלנליג] וע' לו"ח סכ"ה ורנ"ה) ונעשה ש"ס בכי"ה לדרורות לפ"ק:

(עא) סי' צ"ח **מהר"ם איסרלש** בן ל"ג שנה וכו' וזה צע"ג חדא דמצינו בשו"ת הרמ"א תשובה א' כתובה מש' ש"י (סי' יו"ד) ולפ"י הוי' אז רק בן עשר למשנה (וע' הערות נוספות לה' צ"י) ואף גם הלום ראיה בפנקס הג"ל כהוב עליו שהרבנין תורה רבנים והי' זקן שקנה חכמה וכו' ע"ש ובעל צ"ד כ' שהי' מרביץ תורה כ' שנה ועוד רבש' שיי"ב מהה עליו אשתו הראשונה הרבנית מ' גאלדא בת הג"מ שכנא מלובלין וא"כ הוי' אז רק בר תריסר שנין, וגם אין לומר דהי' זקן גדול ושבע ימים דהרי המהרש"ל שנפטר רק ב' שנים אחריו הוי' כותב לו שארי ומחו' הגאון יניק וחכים יגדל כנאו עד הכסא ועוד דהרי אחותו הג"ל חיה אחריו יובל שנים ולא נזכר שהי' זקנה ביותר:

וידוע מה דמרגלא בפי העולם דהמגיד ורו להב"י שיהא זרין מאוד בדבר להוציא ספרו ב"י כדי שלא יקדמנו ח"א ממדינת פולין הוא ק"ק קראקא, וזה משה האיש ידענו מה הוי' לו שהי' מחבר ס' דרכי משה הארוך על המורים ואך אחר שראה סי' ב"י קיצר את דרכו וקמץ משם רק אותן הדברים שלא היבאו ביתה יוסף:

(עב) שם **מור"ם** ח"י ג"כ על הזוהר וכו' והי' ג"כ מיודעי ח"ן ובד"מ או"ח סי' ס"א כ' בזה"ל הוי' אנ"י אמן הם בעצמו ה"א אמת כמבואר ליודעי מעט השמות כנ"ל וכ"כ ביסודי ס' קבלה שלי ע"ש, וא"ל בכזונתו דר"ל דר"ת וס"ת של שנהיים שוויים הם והיינו אמת הוא אמן, ועשו"ת הרמ"א קב"ה שהרהיב בנפשו לסדר קידושין תחת החופה שנמשכה עד ליל ש"ק ליתומה עניה ורבים הביטו אחרי משה אודות זה

והוא ז"ל האריך שם בראיות ברורות דעשה כדת משה ע"ש, ובח' אנשי שם על המדרכי סוף ביצה ע"ש, ומני אז עד היום נהגו להחמיר בפ"ק קראקא שלא לעשות חופה כלל ביום וי"ו עש"ק, ועמ"ש באו"ח סי' של"ט בהגה ומה מהוק מדבש דברי המ"א שם במ"ש ליישב דברי הרמ"א בקצור אמרים דקשה מש"ס (יומא י"ג) דכמה כרכורים כרכרו בש"ס שם בענין הנאי נשואי אשה אחרת לכה"ג ויותר הו"ל לקדש ולהכניס ביה"ב עצמו משום כפרת כל ישראל וא"ל דהתם שאני דאפשר לי' בענין אחר וע"ש בישועות יעקב דאסור ליחד לכה"ג ביה"ב בלא בעל ע"ש:

ואגב אורחא אמרתי להביא כאן מה שמצאתי בשו"ת מוהר"י מברונא דבר א' הנוגע להולדות עירנו קראקא וחכמי, דער היום עוד לא נודע לנו דבר ברור מתולדות רבני' מה לפנים קודם זמן הרמ"א ורבו הג"מ משה לנדא ז"ל, (זולת הרב ר' כתריל הנזכר בסי"ג רק לפי שיטתו והרב ר' אשר המקובל בהמ"ס עמק נרנכה נכ"י) ובאמת הוא מלתא דתמוה ואין לפותרו כ"כ בנקל אשר לא ברבות הימים כ"כ יהי' הכל נשכח ואין אהנו יודע עד מה, דבר ולא חצי דבר עד שלא נשאר מהם הו חיים ושום אות וזכרון, ואחרי כי עירנו כבר הוי' אז לעיר רבתי עם עיר ואם בישראל, עיר תהלה, ובפרט כי מלבד הרמ"א הוי' אז בפ"ק עוד ב' תופסי ישיבה כמו הגאון בעל שארית יוסף והג"מ משה יפה (בעל חרות אמו של ס"י), וא"כ אפוא אי' סופרי' וא"י חכמי' משם, דור דור ודורשיו או הנמצא מי מהם לכה"פ נזכר באיזה ספר שו"ת כמו בשו"ת הרשב"א הרשב"ץ הרא"ש והריב"ש וכדומה אשר הריצו אליהם מכתבי שאלה כאשר מצינו שם סופרים רבנים וחכמים כמעט מכל ארצות ההבל, ואף גם זאת שם ק"ק קראקא לא העלו על שפתם כלל, ואך בשו"ת מהר"י ברונא (סה"י סי' זין סנת ק' ור') נמצא בזה"ל צוקר לבן אין בו חשש חימוץ משא"כ צוקר קנדל וכן שמעתי מהגאון בק"ק קראקא ע"ש ובמ"א סי' תס"ז סק"ט ע"ש:

(עג) סי' ק"א **מהר"ם אלשיך** יראיתי כתוב דבצרות פולין

שארית

לח"א ט'

ציון

פולין וכו' והוא נדפסה בס' ליקוטי מן על הפטורת ואל התפלא ע"ז דמצינו כזה בש"ס (נ"מ ס"ג ע"ג) כד שכיבנא נפיק לותי ר' אושעיו דמתריצנא מהנייתא כותי' ע"ש, וכן בירושלמי (ע"ז פ"ג ס"ח) ובהקדמה לס' מגיני שלמה כ' בהגאון הגיד באזני תלמידיו (סמוך לפתיחתו) דרש"י בא אליו והראה לפניו בעצם תמונתו וא"ל אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב בשביל שהצלת אותי מפי האריות בעלי תוס' ואתו' לקבלך בעוה"ב עם כל תלמידיו וכן הו' שקודם יציאת נשמתו אמר פנו מקום לרבינו רש"י ז"ל וכל קדושי עמו וע"ש, (ע' זרכות כ"ח ע"ג) וע"ס מגיד משרים (זוהרות ותיקונים ג' ע"ג) דהר"ף הרמב"ם והרא"ש מלפין עליך זכות ע"ש, ועמ"ש בס' הפארת הגרשוני עה"ת בסופו (פסד"מ הנ"ט) על הרמ"א ז"ל דעל שתי' ומפרש הפ' וילך ראובן וישכב וגו' ועפמשו"ל (יומא ט' ט"ה) ע"פ אשר ישכבון את הנשים וגו' דעל ששהו קיניהון ובטלו אותן מפו"ר לילה א' מעלה עליו הכתוב כאלו שכבו אורן וכן הו' כאן בראובן וכו' הוא ז"ל ע"ז ששמע דרמות דיוקנו של ראובן נתגלה להרמ"א ז"ל בהקיץ והשתחוה לפניו ונתן לו תורה על שהפך בזכותו בפירושו זה ועמ"ש בזוה"ק פ' וישלח ע"פ ויהי בשכונ ישראל וגו' ובס' דברי שאול עה"ת להג"מ יוסף שאול ג"ו אבד"ק לבוב זצ"ל שם, ואך צע"ק דאיך נעלמו מהם לפי רגע דהוא גמ' ערוכה בשבת (נ"ה ע"ג) דדרשו להדיא הני תרי מאמרים ביחד וז"ל ארשב"ג א"ר יונתן כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה וכו' (ומוקי סס נדךך יותר פאטט דנטל מנעי חזיו מחלל נלחס ללחל ללה) וכל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה וכו' כנ"ל ע"ש :

(עד) סי' ק"ב **מו"ה משה** בהג"ה מ"ץ שם הג"מ העשל וכו' ובהקדמת ס' לקט הקוצרים כ' שיש תח"י ח"י גדול משו"ת שעברו בין הג"מ העשל ובין בעל ח"מ ע"ש :

(טו) סי' קכ"א **הרמ"ז** וז"ל תלמידו הר"ב הכהן בס' גבול בנימין (ח"כ סמ"ח) בהספרו ראשו כת"ם פז כהונה תורה מלכות (וע"ד ונני דוד נהניס) קווצותיו תלתלים דורש על קוץ

וקוץ תלי תלים של הלכות שחורות כעורב שהי' משחיר פניו לעסוק בתורה יומם ולילה לא ישכות עיניו כיונים שהי' מביט בספרים ומנרד שנה מעיניו רוחצות בחלב למעוס מעס חלב בתורה יושבות על מלאת למלאות תאותו ולעמוד על סוף הדברים לחייו כערוגה הבשם שהי' פניו מאדימות בדרשו אל העם דברי תורה שפתותיו שושנים שהי' חוזר משנתו בכ"י וכו' ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשיש שהי' ידיו מלוכלכים ברם שפיר ושליא מעיו עשת שן וכו' והי' מסנף עצמו בתענית לאין מספר שאקיו עמדי שש שהלך בנערוהו לקצוי ארץ וכיתה רגליו ללמוד תורה מראתו כלבנון בשערו וזקנו שלא נגע בו מעולם בחור כארזים שהי' כחו יפה להעמיד הלכה על תלה ולא ישיב מפני כל וכו' והי' יודע ששה סדרי משנה בע"פ ובקי בחכמת הדקדוק ובכל המדרשים ובחדרו הנמרא עקר הרים בפלפולו והי' מקובל גדול ופי' כמה מאמרי זוהר ע"פ הקדמת וכוונת האר"י ותלמידיו וכו' ע"ש :

(עו) **שם** וע' הגה מ"ץ שם ואני ראיתיו בשלימות וכו' כהוב מיום י"ג ניסן ש' תל"ח ואלה שמות רבני וחמדי קראקא הבאים שם עה"ח הרב מו"ה משה שמעון כמו"ה ישראל ליברלס ז"ל (וע"ל פליטה סופרים מ' ג"ו) ומו"ה משה שמעון בהרב הגדול מוהר"י זנוויל אשכנזי ממשפחת גינזברק, ומו"ה אהרן כמו"ה ישראל ז"ל ב"ק, ומו"ה משה כמו"ה אהרן, ומו"ה אהרן כמו"ה שמשון מורפורנו ז"ל מגראדיסקא (ע"ל צג"ס א' כ"ו) והתשובה באריכות בכתובה ספרדית :

(עז) סי' קל"ח **מו"ה משה הכהן** אבד"ק בעלז וכו' ושמ"ך תס ז והי' נכד הגאון בעל שארית יוסף :

(עח) סי' קמ"ט **מו"ה משה מזרחי** בעה"ק ירושלים וכו' ושמ"ך ד' המזן הק"ט (חס"ח) :

(עט) סי' ק"ן **הרמב"ם** הרמב"ם בסוף ימיו עסק בקבלה וכו' והנה אנהגך אביאך למ"ש המ"כ בפי' הרבות ר"פ פנחס בשם הרמב"ם באגרת התחיה בשם מדרש וז"ל כשבאו אל פנחס לתרגו פרחו נשמתו ונשאר כמה והניחוהו ונפשות נדב ואביהו שהי' עדיין משוטטות

שארית

לח"א מ'

ציון

קנה

שם ה' ראוי שלא ימות עוד ע"ש הרי יש להוכיח מזה דהי' מצוי להרמב"ם ז"ל גם מגלת סתרים מכתבי זוה"ק דהרי כלשון הזה אי' להדיא שם ר"פ פנחס ולכך כתי' גבי' בן אהרן הכהן ע"ש :

שם הרמב"ם חי' מ' המורה וכו' וידוע שיצא עליו עסיקין כאתרא דזקוקין וכו' אמרתי להעתיק כאן מ"ש המורה (ח"פ פ"א) דבר הענינים שהגיע אליהם אריסטו וסיעתו מפורזים המה במדרשות ע"ש ומקשים א"ב לפי"ז היתה חכמת אריסטו ממש במאמרי חז"ל ח"ו ומה נעשה לאחותינו (הפילוסופיה) ביום שידובר בה, ובפרט כאשר ראינו שרוב דעות אריסטו המה משובשת (נגיטוט) ונדרסו כעת במופת חותך ע"י חכמי הפילוסופים האחרונים, וא"כ דעה תורה מה תהא עלי', וצ"ע והא גם בחכמת הפילוסופיא וההכונה מצינו בחז"ל לפעמים אפ"ג מחלוקת בדבר כמו בשאלת אלקסנדר המוקדון אי שמים נברא תחלה כדברי ב"ש, וב"ה ס"ל ארץ נברא תחלה וחכמים ס"ל דשניהם כא' נבראו (חגיגה י"ג נ"ר נלמטית) וכ"א סותר דברי חברו וכן מצינו דחכמי ישראל ס"ל גלגל קבוע ומולות חוזרים ואוה"ע ס"ל להיפך וראבי' מסופק בו וכן רשב"י (פסחים ל"ו זכ"ר פ"ו) והודו ואח"כ חכמ"י לאוה"ע (מו"ג ח"ב פ"ח) וכן חכמ"י ס"ל ביום מהם מהלכת למטה מרקיע ובלילה למעלה ואוה"ע ס"ל בלילה הולכת למטה מן הקרקע אמר רבי ונראים דבריהם ג' דברינו (פסחים סס) ואדרבה כונה הרמב"ם ודאי ה' רצונו' בעבור שע"י גודל חכמת אריסטו ופרסומו הנפלאה נמשכו בו חכמי הדור אחריו (ע' גננת המורה בהקדמתו) עד שהיו מלעיבים במלאכי אלקי"ם חז"ל בעלי התלמוד וע"כ ה' הרמב"ם מכה לפניו כאצבע צרדה להראותם דרוב דבריו מפורזים המה במאמרי חז"ל וכי תוה"ק הכתב והקבלה הוא אוצר כל כלי חמדה ולפי"ז ל"ק קושי' הר"י אלפכר הרופא (ע' סגרת קנאות ס"ג) :

השבתי לו כרגע אדרבה כבר נמצא כונת בדברי חז"ל וז"ל בסא של שלמה הע"ה שש מעלות לוכסא אר"ה כנגד שש מצות שהמלך מוזהר עליהם עלה במעלה הראשונה הכרוי מכרוי לא ירבה לו נשים וכן כלם (מ"ר חסתר פ"א) הרי להדיא דנגלה לשלמה הע"ה מכונה כזו המקבלת קול ודבור ולהוציאו אח"ז אהי' אלף פעמים ע"י כח העלקטרי ואמצעות (הממכרת) כידוע, [וכן הדרכתהלאזע-טלגרף מצינו בשל"ה ד"ל ע"א (ד' ספר"ח) נסס מ' החייט ע"ס] :

וז"ל הוזהר פ' פקודי אשר אין בה מום דא מלכות יון דאינון קרבין לארחי מהימנותא פ"ו הרקנמי (דר"ל חכמת הפילוסופיה) שקדמו וקצת דבריהם נוטים לדברי חז"ל ע"ש הרי לך כמ"ש המורה, ואולם כפ' משפטים כ' בזה"ל ושם אלקי"ם אחרים לא תזכירו דא מאן דיתעסק בספרי אחרנין, ולא ישמע על פיך אסור אפי' לאדכרא לון ולמילף מיניה טעמא כ"ש על אורייתא ע"ש, וא"ל דוה קאי רק על אותן דברים הנוטים מדעת חז"ל ואינם מסכימין לשימתם (וע' סגרת הרמ"ה גרפס מהחש נפאריז) :

שם הישמעאלים ה' רוצים לשרוף ח"ו להרמב"ם וכו' ובתשובות ר' סעדיה בר מימון אבן דנאן (דכ"ג) כ' בזה"ל שלח שאלו אלי נבדי ק"ק מאלאגה לשאלו פי במעשה שקרה ד' האנוסים מארץ קאשמיליאי רוצה לחזור בתשובה, והם שהוכרחו אבותם ונאנסו להמיר כבודם בלא יועיל ולצאת מן הכלל היום כמו צ"ג שנה ובעו"ה כבר עברה חרב השמד על רבים מקהלות אשר בכל תימן אפריקא ארץ המערב וארץ הזאת בימי חייו הכלבי יש"ע בדרות הרמב"ם ולפניו, והי' בתוכם רבים מחכמי ישראל, והן היום חשובים הישמעאלים על קצת מהם שחזרו לדהם כמו שהם אומרים על דוגש בן תמים ועל חסדאי בן חסדאי וזולתם, והנה רבינו הרמב"ם ז"ל ורבינו מימון הדיין אביו וה"ר יוסף בן עקיני תלמידו כתבו בנידון גזרת השמד (הנס הרל"פ) :

ומי לא יקרע סגור לבבו בקראו מ' "קורות היהודים" להחכם בעיניו במ"ש שם (ח"ו עמוד שט"ז) על רבינו, מאור

ואגב ארחא אמרתי להעתיק כאן מה שהשבתי ג"כ לא' שהי' מתלוצץ בחז"ל בעת הגלות מכונת (הפוטונגף ע"י החכם טידוזן) באמרו מדוע לא נודע גם לחז"ל חדשות ונצורות כאלו ואף אני

כן כל דבריו שם בענין זה יש לדונן
בשרפה ולא יבואו בקהל ישראל (ועיין
רמז"ס ה' יסודי המורה פ"ה):

(פ) סי' ק"מ **משה מרגליות** אבד"ק
קידאן רבו של הגר"א
מווילנא וכשעלה האיש ההוא מעירו
לאה"ק דרך עיר בראדי ויחלה וימת
שם משה עבר ה' (י"ב טבת תקמ"א):

סאור עיננו, הרמב"ם ז"ל וזותו יגן עלינו,
דגם הוא ה' מתחלה מן האנוסים מחמת
נפשות ולמראה עין ה' בראשונה גם
הוא ממאמיני האימלם ע"ש, ואלה סופריך
ישראל? והרי אף כל מקנאיו ומתנגדיו
הגדולים שהי' בימיו לא יהיו שום א'
מהם להרהר עליו כזאת, ובלי תפונה
אם ה' קצת אמת אף בשערה, ביו
השערה, ודאי ל"ה שותקים מיני', וגלל

נ.

שהי' נכד הגאון מהר"ל מפראנ מצד אמו
ולפמ"ש כאן ובהנה מ"ץ שם ה' נכדו
גם מצד אביו:

(פג) סי' ל"ה **מוהר"ן שפירא** עה"ה
מ"ץ שם זכה חרות על
אבן ציונו פ"ק, איש אלקי קדוש מן
הקדמונים, מגלה עמוקות רזין ומטמונים,
הוא שאומרים עליו שריכר אתו אליהו
פנים אל פנים וכו' וב' בניו כבר ידועים
לנו מהקדמת ס' מג"ע, וזולת זה מצאנו
לו עוד בן שלישי בספר החיים דפ"ק
ושמו הטוב מו"ה יצחק נפטר (ר"ח סנט
ת"ט) בן כ"ה שנים, ובתו מ' חנואליש
נשואה בראשונה להג"מ צ"ה כהגאון
בעל תורת חיים ואחריו להג"מ ישעי'
(צ"הג"מ נתן אבד"ק הילסהיים) מחותנו
של הג"מ חיים מן אבד"ק וויען ואחריו
הג"מ אברהם ז"ק ר"מ דק"ק לבוב, ובתו
מ' יימלי אלמנת המנוח מו"ה ישכר
בעריש (י"ג סנט תמ"ה) ובתו מ' ליפשא
(כ"ג סיון סז"א) ואולי חתנו מו"ה מענדל
כמו"ה בנימין (כ"ה סיון סז"א) ה' בעלה:

(פח) סי' י"ז **מו"ה נפתלי הירץ**
בהג"ה מ"ץ שם מוהר"י
זעלקי אבד"ק לבוב וכו' והי' חותם א"ע
מויא אשכנזי ובפנקס הח"ק דפ"ק מצאתי
בוה"ל מ' אסתר בת הג"מ יואל אשה
האלוף מו"ה זעלקי (ג' ניסן ת"ח):

(פצ) סי' ת"י **מוהר"ן כ"ץ** כמו"ה
יהודה וע"כ ה' קורא
לחי' על ש"ם ברכות בשם ברכת יהודה,
ברם דא צריכנא למודעי דאין זה מוהר"ן
הכהן אבד"ק אוסטרה שהי' בהג"מ יצחק
בהג"מ נפתלי הכהן אבד"ק לובלין (הנז"ל
נעו"ו לו"ה) בהג"מ יצחק ב"ר שמשון
כ"ץ חתן הגאון מהר"ל מפראנ (ונכנס
הג"מ נפתלי כ"ץ אבד"ק נראל והג"מ נפתלי
כ"ץ אבד"ק גלוגא רת"י) ובנו של הג"מ
מוהר"ן כ"ץ אבד"ק אוסטרא ה' הג"מ
בצלאל כ"ץ אב"דשם ושמו"ך ש' הע"ז
שנה שמת בה הג"מ אברהם ברודא (כמ"ס
צפנקס הח"ק דפ"ק דרל"ג ע"ג) ולפ"י
צע"ק מ"ש נכדו (ידידו הכז מוהר"י כ"ץ
ל"י) בשער הס' ברית כהנה עולם ח"ב

צ.

משפחתו על דא, עד שהוכרחו להגאון
הצדיק לעזוב מקומו שמה לימי זקנתו
ונסע לבובה:

(פה) סי' ה' **מו"ה צבי מקראקא**
וזוגתו מ' ציפורל נפטר
(כ"ט אדר סס"ג) ואביו מו"ה יצחק יעקב
הי' ג"כ שו"ב דפ"ק והלמיד להג"מ אליעזר
מרוויש שהי' אז ר"מ דפ"ק קראקא
(ומסתת ת"ה וזיליך נפסד"מ ושמו"ך) ושניהם
מובאים כ"פ בספרו:

(פד) סי' ב' **הג"מ צבי אשכנזי** ובעת
שהי' אבד"ק א"ד ה' שם
פו"מ א' שונא אותו על שרדף את הכת.
ש"ץ ימ"ש עד החרמ"ה, ובנהגו של
הגאון בעל ח"ץ ה' לקבל פני ש"ק
ברקות ובשמחה, ופ"א ה' האיש ההוא
רקד כנגדו להתל בו, ולא זו משם עד
שנשתגע והי' רוקד המיד וסופק את כפיו
בלי הפסק עד יום מותו וכמשו"ל הוי
זהיר כנחלתו וכו' ואמנם כבר כתיב גם
ענוש לצדיק לא טוב כי נקמו בו בני

קבו

ציון

לח"א ר'

שארית

ד.

של הנ"מ שאול אבד"ק א"ד (ע"ס מעגל טוב להמחבר) ודורתו של הגאון בעל פנים יפות עה"ת נזכרת שם לטובה:

הצדקה מ' דאבריש בהג' בעתוי"ט ובפנקס דבהכ"נ דפ"ק כ' עלי' באמ"ר הצנועה שאין כמותה ככל קצוי ארץ וכו':

הצדקה מ' רוזא בהג"מ יעקב ונקראה בשם שושנת הזהב (ריא גאלדע-נע ראָזא) בק"ק לבוב:

והרבנית מ' איטא כהגאון מהר"ם מרגליות היתה בקיאה בהרבה הלכות בע"פ בשו' ראשונים ואחרונים נפטרה בעיר מרץ מדינת ליטא בת צ"א שנים, (וכנר אמרו חז"ל דגם הנשים חייבות צמורה נדבכים שחייבות בהם ואף על שאר דברים מקבלים שכר עו"ד סרמ"ו ס"ו):

והצדקה מ' גליקל האמל מהמבורג בה"מ ספר הזכרונות (פפד"מ תרג"ו) נפטרה במיץ בדר"ה תפ"ה:

וכדומה הרבה מאוד (ולא עת האסף פה) הראויות להחבנות לבנות גם להן בית, חכמות נשים בנתה ביתה, ובפרט אותן שמסרו נפשם על קד"ה ופשוטו צואריהן לשבח ועלו על בית המוקד אותן העקרות ודאי ראויות להזכר ולעשות להן שם, כטוב בית הנשים, ולמצוה גדולה יחשב וידוע משז"ל גדולה הכמחה שהכתיחן הב"ה לנשים יותר מן האנשים (צרכות י"ו) בזכותן נגאלו אבותינו, ועתידין לנאול ונעלה לציון במהרה בימינו:

(פו) קונטרס אחרון **רבנית** הרשב"ץ הביא משם רבנית א' תי' לקושי' התום' וכו' והנה להרבנית מ' מרים אחות הרמ"א ו"ל אמר המחבר לבנות לה בית וליחד לה שם בין שמות הגדולים ותשא חן וחסד לפניו מכל הנשים (עמ"ל מ' ז"ב) וקנאתי לציו"ן קנאה גדולה לבנות ציון גם לבנות ציון, נשים המצויינות, צדקניות, חכמניות, דרשניות, בעלת שם אשר קנו להם שמות כשמות הגדולים בעולם האצילות והעשייה יגן בעדינו. זכותן, ומדוע יגרע נחלתן, והני נשי במאי קזכיין? מי מאסף אותם הביתה, ומי סבבש הפקידו? ומראוי אשר נתן ינתן גם להן נחלה בתוך אחיהן שלא תאבד שארית בית יעקב, ושלא ישכח זכרן לנצח, כמו שם הרבנית מ' פוילא בת ר' אברהם די מאנזי (אחי בעל הש"ל) א"ר יחיאל חי' ביאורים רבים (ה"ס מ"ח) ובהו של רש"י נמצא תשובתה בתוך התשובות אביה (עסה"ג ה"ס ז' ט') הרבנית מ' שרה סולם קופיא בהמ"ם השארת הנפש (נזכרת לטובה בהקדמת פי' אסתר למהר"ט ממודינא) הרבנית מ' רבקה בהמ"ם מינקת רבקה (ע"ס) הרבנית מ' חוה זקנת הגאון בעשו"ת חו"י (וע"ס בהקדמה) הרבנית מ' דבורה בהמ"ם ברכי נפשי (עסה"ד) הרבנית מ' ביילא אשת בעל הסמ"ע, ע' הקדמת דו"פ לנכדה מו"ה יוסף) הרבנית מ' קרינדל (עסו"ת זכרון יוסף סי"ג וס' מיני תרומות פ' וישלח) הרבנית מ' אידל בהג"מ משה ר' מענדלש בהמ"ם קצור יוסיופון (נלפס ס' ת"ל) ואחרות

ש.

ר"ש הקטן אינו אלא טועה חדא דסגנון לשונם אינם מהאימים ורחוקים זמ"ז כמוזח למערב דפיומי רשב"ג המה במליצה צחה וקלה כדרך הספרדים (כמו כתר מלכות שלו) משא"כ פיומי רשב"י המה במליצה ככרה ובלולים במדרשים, וע"ד פיומי הקלירי ובל"ס לזה כוון רש"י פ' תרומה ובשה"ש בשם הבבלי ואיכה א' והתום' הולין מ"ב (ועסו"ת מהרש"ל סכ"ט) וא"כ הצדק עם בעסה"ד ול"צ תו להוציא לשון הפייט (גאולה לשנת ז' אחה"פ) מפשוטו ע"ש, ולפ"ז מ"ש עור שם דר' מרדכי הקטן

(פז) סי' א' **הג"מ שאול** כהג"ה מ"ץ שם וחתנו הג"מ אברהם כהנא וכו' ועוד ב' חתניו ה"ל הג"מ אליעזר אבד"ק ולאויץ בהג"מ יצחק ה"ו אבד"ק אה"ו אבי הג"מ ליבוש אבד"ק סמניסליב והג"מ ישכר אבד"ק יארומשוב חותן הג"מ ליבוש הנ"ל (אס"ה):

(פח) סי' ל"א **ר"ש ז' גבירוד** ע' כהג"ה מ"ץ שם סקכ"ד ומ"ש המדקדק הרוה"ה בהקדמת מחזור קרובות שלו דרשב"ג הספרדי הוא ר"ש בר יצחק והוא

מעירו לאה"ק ונפטר באם הדרך ק"ק שאלוניקו (ס' תקל"ט) וכבר הזכירו המחבר לעיל ס' ב"ט:

(ג) סי' ק"ט מו"ה שמואל אבר"ק בווסלא גיטו להג"מ שלמה ר' ליבושם (ס"ט):

(ד) סי' קי"ז מדר"ש הרוי חי' ס' נחלת שבעה וכו' ונדפס מחדש עם הנהגות יקרות להגאון בעשו"ת שואל ומשיב זצ"ל, ומאוד שבעתי מרובות בקראי ס' עיר הצדק (תולדות זכני קה"ק) לידירי המנוח מוה"ר ציון ז"ל שהוציא לחשוד בכשרים ובפרט על גאון וצדיק כמותו שהיו ניטה מהחלה רש"ן וכת דיל' ימ"ש, ור"ל מהאי דעתא, ובפרט כי דבריו בנויים רק על אדני' תהו ואבני בזהו במה שחפר ומצא בשער הספר שם פרט השנה במלת הללו משי"ח ב"ן דו"ר ב"א (ק"י) ע"ש, ובמח"כ דרש רק הפרט ולא דרש את הכלל דכל ס' נחלת שבעה כלול בהדרו תורה עבודה ויראת שמים וכל תשובותיו המה רק מגדולי גאוני צדיקי זמנו וחכמי אשר הריצו אליו תשובותיהם ובפרט הגאון הצדיק בעשו"ת חו"י שחגר כהניו כנגדו והשגן ישג' עליו 'בכל כהו ב"ב בס' חו"י' וכמו כן בס' חוט השני ע"ש ואם הו' יודע בו שום שמין דופי ח"ו ודאי ל"ה שהיק מיני' ובפרט כי ארש"ו אר"ש ברזל ועט חרבו שלופה בידו המיד לכל הנוגע בקצה המט"ה לנטות ימין ושמואל לשנות אף כנהג קל ממנהגי ישראל ואמונתו, דת משה ותורתו, ולא נשא פנים לשום איש קמן זגדול שם היא כידוע לכל באי שערי ספריו, וזוילת זה אין שום טמש בדבריו ואין לדקדק כ"ב על נוסח פרט השנה של המדפיס ואולי ראה בסוף הקדמת המח' פרט השנה רק משי"ח ב"ן דו"ר ואחר ג' שנים כשכא הם' לבית הדפוס הוסיף על פרט השנה גם ת"י ב"א העולה ג', וכן בשער הם' משנת רבי אליעזר להג"מ אליעזר נין מניקלשפורג (עסק"ה ח"ב מ' רנ"ט) שרוב גדולי זמנו הסכימו על ספרו מצאנו להדיא ג"כ פרט השנה הג"ל, וא"ל בכונתו דקאי אבל זמן משום דכל יומא זמנו הוא, וכידוע דכלל דור ודור יתנוצץ משיח בן דוד ונולד בו, ואם הדרו יהי'

הקטן הוא שהזכירו רש"י בשה"ש בשם הבבלי ולמדנו מזה שהו' בכלי ע"ש הוא פעוט ורק כוון להג"ל והוא שחבר גם הפיוט שני שדיך ליום א' דפסח ור' מרדכי הקטן חבר רק מן צאנה וראנה עד מגדל דוד להשלים החסרון, וכמש"ש הריזה"ה בעצמו קודם פיוט שלחך (ס"ט):

(פ) סי' ל"ה רש"י עד שגילו לו סוד ויהנכלו אותו וכו' ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד מ"ש אנא ברי' קלה לפרשו ג"כ ע"ד הפשט והוא הרי ויהנכלו מבנין ההתפעל ואיך שייך גבי' מלת אותו שהוא פועל יוצא ועכצ"ל דהוא כמו אתו ואך משום דגם מלת אותו חסר כתי' ועוד לא נדע כונת רש"י מה הוא וע"כ הוכרח להוסיף גם הו' עמו להודיע כונתו וזהו כמו אתו עמו ואח"כ הוסיף לפרש ולבאר כלומר אליו (ור"ל על לוחותיו) שהו' הושבים נכלי דתות איך ובמה להמיתו (וע"ס מסכיל לזוד פדו ערש"י):

(ה) סי' מ"ו מו"ה שרמה רב ליבושם אביו הג"מ ליבוש בהג"מ אברהם מוכר ירקות (ע"ל ח' ע"ו) הו' אבר"ק לובלין (ס"ט):

(ו) שם ובס' אורח רענן (תולדות הרמב"ם) האריך להזכיר דרש"י הו' אחריו בזמן מהרמב"ם מדכ' במס' חגיגה (דו"ט) בה"ל מה שפ"י המורה מה לפניו וכו' וחשב דהוא לשון רש"י וכונתו לס' מורה נבוכים ע"ש, ואינו כן דזהו רק תוס' על הגליון והוא מתוס' רי"ד ודרכו לכתוב ערש"י פ"י המורה כידוע והכניסו המדפיסים אח"כ בפנים מחמת שהוא לרש"י (ס"ט):

וס' האורה לרש"י ז"ל נדפס כעת מכ"י (סכ"י תח"י הנאון חיד"ט ז"ל ע' סה"ג ב' ח' סע"ו) ע"י הרב החכם המבקר מוהר"ש באבער ז"ל מלובק, עם טובא לזכרון רש"י ז"ל ליום מלאת לו שמונה מאות שנה אשר נסע למנוחות (כ"ט תמוז ד"ט תתס"ה) ואח"ו ידפסו גם שאר ספריו הנמצאים בכ"י כמו סדור רש"י ספר הסדרים וס' איסור והיתר ויהי' חלקי עם מזכי הרבים:

(ז) סי' מ' מו"ה שלמה אבר"ק רבוב ועלה האיש ההוא

שארית

לח"א ש'

ציון

קבו

שחזר בו אח"כ בתשובה, ולא עיין שם בפנים בשו"ת הרשב"א דלהדיא חתם בו הרשב"א משנזא, ועדיין בחתומין זכין לו וגם על המנ"י ק"ק שכ"כ רק בדרך אפשר ע"ש (של"ס):

(נח) סי' ק"פ מזהר"ש מאוסטרפול'י וע' הגה מ"ץ חי' ס' קהלה משה וכו' ואולם עיקר הס' הוא לר"מ במו"ה אברהם הדרשן הכהן ורק הובא שם הרבה מדבריו:

(נט) סי' קפ"ד שמשון מורפורנו ע' הגה מ"ץ שם מו"ה שמרי' מורפורנו וכו' וכאשר אדמה משפחת ספרדים מקורם ולא ארץ פולין תרה ונגדלה אותם וכנראה להדיא מחתימת הרב הצדיק הרופא מומחה לרבים וז"ל אהרן במו"ה שמשון מורפורנו מגראדיסקא וע' פל"ם (ה' כ"ו) ע"ש:

(ק) סי' קצ"א מו"ה שעפמיל ע' הגה מ"ץ ראבד"ק קראקא וכו' בש' שפ"א נתקבל לדרשן בק' פראג על מקום אביו (בעל הסל"ס) ז"ל ואח"כ לאבד"ק פיורדא ובש' שצ"ב לק"ק פפד"מ ובש' ת"ג לפונא על מקום הג"מ משה ר' מענדלש ז"ל (ס"ה):

ראוי לכך אזי יתגלה ויראה לפנינו בב"א, וע"ד אחכה לו בכ"י שיבא וראה נא כמה גדולים צדוקים במיתתן הב"ה תובע עלבונם וחרפתן, המספר אחרי ממתן, וכמשו"ל הוי זהיר בגחלתן, נשיבת שועל נשיכתן, עקיצת עקרב עקיצתן, ולחישת שרף לחישתן, כי בזמן קמ' אחר שנתפשט ספרו נתבקש לישיבה ש"מ, ומת בחצי ימיו והוא רחום יכפר:

(ק"ה) סי' קס"ה רשב"י וכנראה שהוא רבינו שמעון הגדול הנ"ל ראש הפייטנים שהזכירו הרוקח:

(ק"ו) סי' קע"ב רבינו שמעון תלמיד רש"י וכמ"ש הג"מ פ"ז התפלה וכו' ואולי מ"ס שם וצ"ל רבינו שמרי' תלמיד רש"י הנזכר בסמוך וע"ש בהג"ה מ"ץ:

(ק"ז) סי' קע"ח רשב"א משאנץ ויש לו הרבה תשובות וכו' וגם בשו"ת הרשב"א מצינו לו הרבה תשובות ואשר מר' חתום עלי', ולפי"ז אין להקשות כלל משם אמ"ש בחי' הרשב"א, וכמ"ש במנ"י כלל מ"ו סק"ה בתי' קמא ע"ש ולפי"ז צע"ק על הפמ"ג יו"ד סס"ח שב' ע"ז שאינו עיקר ורק

וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה':

